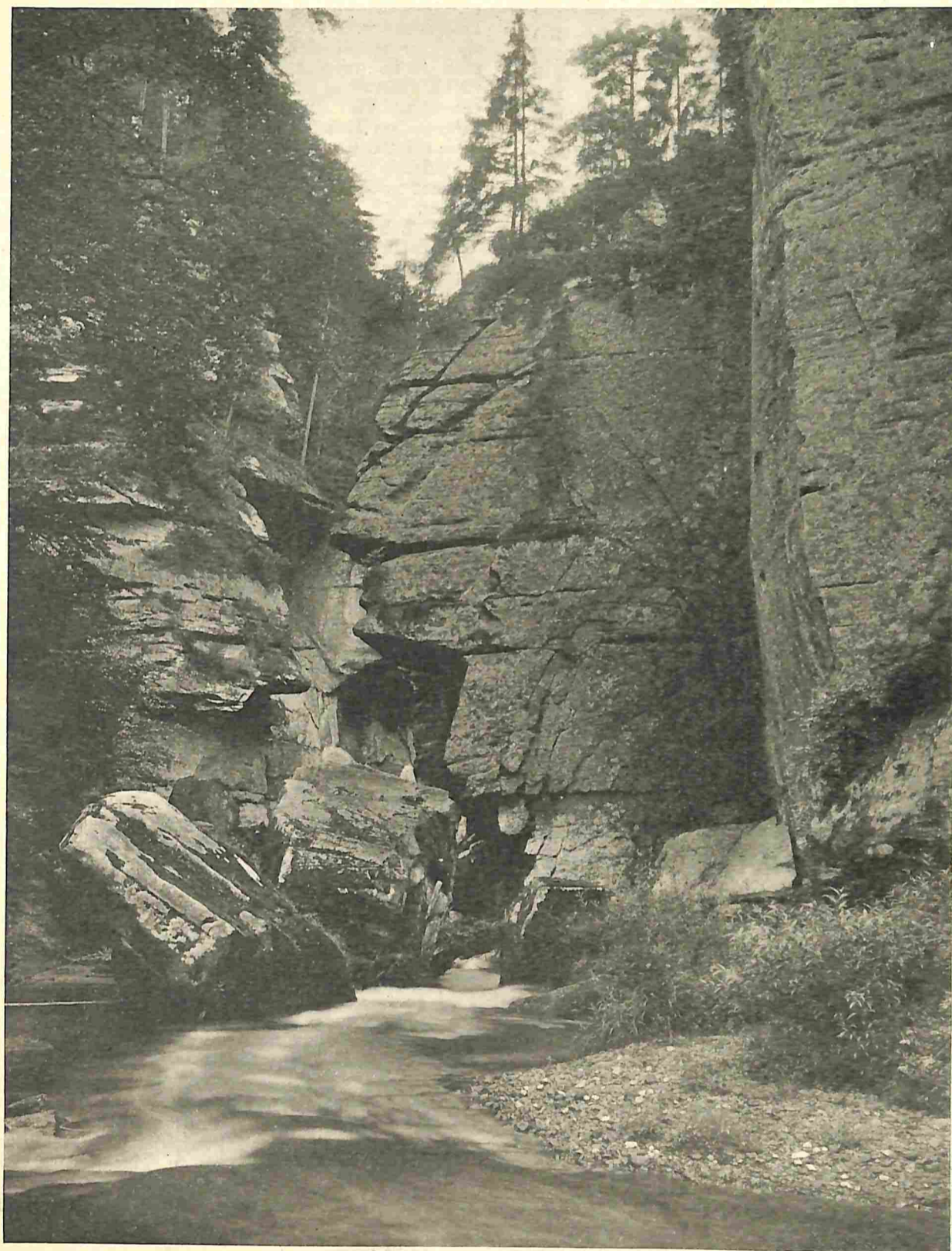


BUITEN

13^E JAARGANG N^O. 15.

ZATERDAG 12 APRIL 1919.



DE EDMUNDSKLAMM IN BOHEMEN NABIJ DE SAKSISCHE GRENS.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE EDMUNDSKLAMM IN BOHEMEN NABIJ DE SAKSISCHE	
GRENS, ILLUSTRATIE	BLZ. 169
BROEDERSCHAP (14), DOOR JOHN GALSWORTHY	" 170
STEDENSCHENNIS (GEDICHT), DOOR R. HELLEMANS JR.	" 171
DE POINTER, DOOR MR. P. H. L. LAMBERTS HURREL-	
BRINCK, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 172—173
RUIL EN OVERDRACHT, DOOR G.	BLZ. 173
DE NARCIS, DOOR F. W. DRIJVER	" 173
EEN NACHTFEEST IN LE MARAIS	" 174
AARDENBURG (SLOT), DOOR P., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 174—180
TROPISCH BUITENLEVEN, DOOR H. G.	BLZ. 176
HET OUDE HUIS AAN DE NIEUWEBRUGSTEEG	" 178
I. N. R. I., DOOR F. W. DRIJVER	" 178
DE PELSJAGERS, DOOR HULBERT FOOTNER (31)	" 178
KERKZEGEL VAN ST. KRUIS, DOOR F. W. DRIJVER	" 180

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.



Aan onze abonne's.

Een boek dat vóór den oorlog voor een daalder kon worden verkocht, kan tegenwoordig niet voor het dubbele worden gemaakt. (Westminster Gazette).

Toen in November 1.1. de oorlog eindigde en de wapenstilstand gesloten werd, meenden wij dat de aanmaakkosten van ons blad zouden dalen. Helaas, het tegenovergestelde is het geval. Zoolks algemeen bekend is, stegen in de laatste weken de loonen opnieuw, maar ook de prijzen der materialen. Het papier b.v. waarop het blad thans gedrukt wordt, kost per jaargang belangrijk meer dan wij aan abonnementsgeld ontvangen. En toch is dit papier slechts „Ersatz”. Het eigenlijke kunstdrukpapier, waarop de illustraties zoo mooi uitkomen, is tot heden niet te krijgen. Wij kunnen echter aankondigen dat dit over eenige weken weer in ons bezit kan zijn, maar, de helft duurder dan dit „Ersatz”, dat reeds 5 maal zoo duur is als het kunstdrukpapier dat wij vóór den oorlog gebruikten!

Wij moeten daarom onzen abonne's vragen ons blad door deze crisis heen te helpen en het goed te keuren, dat wij een crisis-toeslag van 25 pCt. op den abonnementsprijs leggen. Dat is slechts 5 cent per week. Wij zijn daarmee volstrekt niet geheel geholpen, maar hebben ons dan nog heel wat kosten te getroosten om dit mooie blad in het leven te houden, tot de tijden weer eenigszins normaal worden, wat naar wij hopen voor het einde van dit jaar wel het geval zal zijn.

De uitgevers,
SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL.

BROEDERSCHAP

14) DOOR JOHN GALSWORTHY.

Uit het Engelsch vertaald door Leny Grondel—Chotzen.

IN de oogen van de vrouwen was zij een meisje, waarvoor de mannen nog eens hun hoofd omdraaien. Bijwijlen scheen echter een meer persoonlijk gevoel bij een voorbijganger gewekt alsof de God van Erbarmen bij zijn vlucht hier een veertje had laten vallen.

Terwijl zij aldus bij het voortwandelen een zekere belangstelling wakker riepen, bereikten zij de eerste van de honderd deuren der firma Rose & Thorn.

Hilary had besloten deze eerste deur binnen te gaan want, naarmate de verwezenlijking van het genomen besluit naderde, werd hij zich hoe langer hoe meer het gevaar, waarin hij zich begaf, bewust. Het leek ook werkelijk onzinnig om dit kind mede te nemen naar den winkel, die ook door zijn vrouw en haar kennissen werd bezocht, maar dezelfde reden, die haar bewoog hier haar inkoop te doen, bracht ook Hilary er toe niet ergens anders zijn geluk te beproeven. Geen winkel in dit genre was namelijk zoo bij de hand en zoo goed voorzien als Rose & Thorn. Hij was impulsief te werk gegaan, hij wist heel goed, dat het nooit zoover was gekomen als hij zijn eerste ingeving wat had laten bekoelen. Nu was het zaak er zich zoo gauw mogelijk moedig door heen te werken. En daarom koos hij de laatste deur bij den hoek van het gebouw. Terwijl hij opzij ging om het meisje het eerst te laten binnegaan, zag hij den opgewonden gloed in haar

oogen en haar blozende wangen. Nog nooit had zij er zoo aardig uitgezien. Haastig blikte hij om zich heen. Deze afdeling was niet bepaald voor hun doel geschikt. Alles was met pyjama's bedekt. Een hand raakte zacht zijn arm aan. Het rozige gezicht van het meisje keek naar hem op.

„Mijnheer Dallison, krijg ik één stel ondergoed of meer?” „Nee, drie,” mompelde Hilary, die plotseling zag, dat hij zich op den drempel van dat heiligdom bevond. „Koop het maar en breng mij de rekening.”

Naast een man met een rose en wit gezicht, een snor en een bijna volmaakt figuur, die van top tot teen in blauw en wit streepjesgoed gestoken was, bleef hij staan. Dit leek wel het zinnebeeld van wat een man behoort te wezen. Op zijn gezicht lag een onnoozele glimlach: „Jaren lang heeft de mensch voortgestumperd. Tenslotte heeft Beschaving mij voortgebracht. Een grotere volmaking zal nooit bereikt worden. In mij ziet gij het toppunt der beschaving vertegenwoordigd. Ziet de kaart op mijn rug: „De Amateur. Krimprij flanelen pyjama. 8s. 11d. Groote prijsvermindering.”

Tegen Hilary verwaardigde hij zich niet een woord te uiten en zoo verbeidde deze den tijd met het bestudeeren der winkelbedienden. Het was nog slechts een half uur voor sluitings-tijd. De jongelieden slenterden verveeld door de afdeling of stonden in groepjes bijeen daar op het oogenblik toch geen bezoekers aanwezig waren. Ze herinnerden Hilary aan vliegen tegen een vensterruit, die niet bij het zonlicht kunnen komen. Twee kwamen op Hilary toe en vroegen hem, waarmede zij hem van dienst konden zijn. Deze jongelui waren zoo voorkomend en vriendelijk dat Hilary op het punt stond iets te koopen, wat hij niet noodig had. De komst van het kleine model redde hem echter.

„Ik heb 30/— uitgegeven. De goedkoopste kosten nog 5/11 en dan heb ik nog kousen gekocht en een cor....”

Haastig haalde Hilary het geld te voorschijn.

„Deze winkel is vreeselijk duur,” zei ze nog.

Toen ze de rekening had betaald en Hilary een groot pak in bruin papier van haar had overgenomen, liepen zij door. Vermaakt blikte hij zijn spiegelbeeld aan. Het scheen hem toe alsof dit alles buiten hem om gebeurde en hij van een afstand het verloop dezer zaak aanschouwde.

Op de fluweelen banken, middenin de laarzenafdeeling, zat een dame met een eleganten hoed met aigrettes, die, wachtend op een passchoen, haar slanke voet in de dun zijden kous uitstreekte. Vermaakt nam zij het armoedige meisje op, met haar begeleider, die zoo vreemd bij haar afstak. Deze blik scheen op de winkeljuffrouwen over te gaan want geen van hen nam de moeite het jonge meisje naar haar wensch te vragen. Hilary zag hoe ze met hun allen haar verweerde schoenen opnamen, en plotseling zijn rol van toeschouwer vergetend, werd hij rood van ergernis. Met zijn horloge in zijn hand, liep hij naar de oudste der winkeljuffrouwen toe.

„Indien dit jonge meisje niet binnen de minuut wordt geholpen, zal ik me persoonlijk bij mijnheer Thorn beklagen.”

Nauwelijks had hij echter uitgesproken of een winkeljuffrouw stond reeds naast het modelletje. Hilary zag hoe zij haar schoen uitdeed. Een plotselinge ingeving volgend, plaatste hij zich tusschen haar en de juffrouw. Terwijl hij dit deed, liet zijn kiesheid hem in zooverre in den steek, dat hij zijn oogen op den voet van het model vestigde. Een lichamelijke onbegrijpelijkheid maakte zich van hem meester, nam toe en bezorgde hem een knagende pijn aan het hart. De vuile, bruine kous was zoo vaak gestopt, dat er geen kous maar alleen één groote stop zichtbaar was. Een teen en twee kleine, blanke vleeschplekjes wezen de plaatsen aan, waar de geheel vergane kous niet meer bij elkaar gehouden kon worden.

Verlegen bewoog het model dien blooten teen heen en weer. Waarschijnlijk had zij stil gehoopt, dat zij het nog zou kunnen verbergen. Toen verstopte zij haar voet onder haar rok. Haastig wendde Hilary zich af. Toen hij weer opkeek richtten zijn blikken zich niet op haar maar op de elegante dame.

Haar gezichtsuitdrukking was gansch en al veranderd. Niet langer was hierop een onverschillige en geamuseerde spotlust te lezen. Nee, zij scheen zwaar beleedigd. „Ongehoord,” scheen zij te denken, „dat iemand zó'n meisje in onzen winkel brengt! Ik kom hier nooit meer!” Deze gezichtsuitdrukking was de zichtbare uitwerking van de gestopte kous, die op Hilary zoo'n diepen indruk had gemaakt. Natuurlijk zakte zijn ergernis hierdoor alderminst, vooral daar hij zag, dat alle dienstbare geesten ongeveer dezelfde gedachten als de klant schenen te koesteren.

Hij liep naar het model terug en nam naast haar plaats. „Past die schoen goed? Het is het beste als je er even mee heen en weer loopt.”

Het model liep.

„Hij knelt me,” zei ze.

„Probeer dan eens een ander paar,” zei Hilary.

De dame stond op, bleef een oogenblik met samengetrokken wenkbrauwen en een weinig opengesperde neusgaten staan en ging toen heen. Een weldadige geur van viooltjes bleef na haar vertrek hangen.

Het tweede paar schoenen „knelde” haar niet en zoo was het model spoedig klaar. Zij had nu haar geheele uitzet, behalve haar japon, die zij al had uitgezocht en ook al betaald maar die zij morgen nog even zou passen als.... als.... Als ze het

nieuwe goed aan had, meende ze. Ze was nu met een groot pak en twee kleine pakjes beladen en haar oogen straalden.

Toen zij de winkel uit waren, keek zij hem strak aan.

„Ben je nu gelukkig?” vroeg Hilary.

Tusschen de korte, donkere oogharen, keken hem twee glanzende, vochtige oogen aan. Haar van elkaar staande lippen beefden.

„Nu, ga dan maar gauw naar huis. Goeden avond,” zei Hilary kort af en draaide zich om.

Maar toen hij nog eens om keek, zag hij haar daar nog altijd staan, half begraven in haar pakjes, en hem nakijken. Zijn hoed afnemend, sloeg hij de High Street in, die naar zijn huis leidde.

De oude man, die onder de straattypes, waarmede hij nu geregeld moest omgaan, als „Westminister” bekend stond, deed juist twee flinke trekken aan zijn oud steenen pijpje en trachtte een oogenblik zijn vermoede beenen te vergeten. Hij zag Hilary al uit de verte en stak hem zorgzaam een exemplaar van de laatste editie toe.

„Goeden avond, mijnheer! Een mooien dag voor den tijd van het jaar! Zeker! Westminster!”

Zijn oog volgde Hilary een wijl.

„Lieve deugd! Hij heeft me 2/6 gegeven. En wat ziet hij er goed uit! Ik mag dat wel, dat hij er zoo uitziet. Zoo jong en frisch nog. . . . Och, lieve deugd!”

De zon, die helle, flikkerende bol, die al op zooveel laatst verschenen edities van de Westminster Gazette had neergezien, daalde nu, om den nacht in Shepherd's Bush door te brengen. De oogen van den gewezen butler knipperden toen hij zich om draaide om na te kijken of hij werkelijk zoo'n groot geldstuk had ontvangen of dat het maar een droombeeld was.

En alle torenspitsen en daken en de vlakken daaronder en boven schitterden en straalden en de menschjes en paarden zagen er uit alsof stofgoud op hen was uitgestort.

HOOFDSTUK XI.

PEREBLOESEM.

Zwaar beladen vervolgde het modelletje haar weg naar de Hound Street. Tegen de deur van No. 1 leunde de zoon van de verlamde vrouw, een lang opgeschoten slungel met bleek gezicht, en rookte een cigaretje. Bij de komst van het jonge meisje, kneep hij zijn eene oog beteekenisvol dicht en riep uit:

„Zoo juffie! Wil ik die pakjes voor je dragen?”

Het jonge meisje keek hem even aan. „Bemoei je met je eigen zaken,” scheen die blik te zeggen maar in de flikkering van haar oog lag tevens iets, dat den jongen zeer duidelijk te kennen gaf, dat hij haar niet lastig moest vallen.

Zij opende haar kamerdeur, legde de pakken op haar bed en ontknoopte haastig de touwtjes. Toen zij het goed zorgvuldig had gladgestreken en uitgespreid, knielde ze naast het bed neer en betastte het, waarbij zij er ook een paar maal aan rook om de lucht op te snuiven. Hier en daar was het ondergoed met een eenvoudig strookje afgezet en juist deze strookjes maakten haar grootste trots uit. Voorzichtig wreef zij er met haar handpalmen over heen, waarbij de stralende blik weer in haar oogen opvlamde. Toen stond ze op, sloot de deur af, liet de jalouzie zakken, ontkleedde zich heelemaal en deed het nieuwe goed aan. Daarna maakte ze haar haar los en draaide zij zich behaagziek voor het veel te kleine spiegeltje in het rond. In elk harer bewegingen lag een groote voldoening, alsof haar geest, na een lange hongerperiode, eindelijk een goed maal kreeg voorgezet. Bij deze verrukte zelfbewondering openbaarde zich al haar kinderlijke ijdelheid en verwachting, de groote vreugde van een eenvoudig zieltje, dat van het oogenblik geniet. Zooals ze daar met loshangend haar roerloos stond, geleek ze de Lente die een kort oogenblik haar rusteloosheid aflegt en zich in de weelde van het zijn verheugt.

Opeens schoot haar echter te binnen, dat haar geluk nog niet volmaakt was. Gauw liep ze naar de kast, nam er een zakje peerdrups uit en stak er een in haar mond.

De zon had nog even voordat zij daalde, kans gezien door een opening in de jalouzie heen te gluren en bescheen warm haar hals. Ze draaide zich om alsof iemand haar in den nek had gekust en, de jalouzie een weinig ophalend, keek ze naar buiten. De pereboom, die tot groote ergernis van den eigenaar zoo dicht bij de binnenplaats van dit ordinaire volkshuis was gebouwd, dat hij tot het laatste scheen te behooren, baadde in het ondergaand zonnelicht. Geen boom ter wereld had mooier kunnen zijn dan deze boom, prijkend met zijn vergulde bloesempracht. Lekker zuigend aan haar drupsje, haar handen om haar blooten nek geslagen, staarde het model naar den pereboom. De uitdrukking van haar gelaat bleef onveranderd. Geen enkele trek wees er op, dat zij van het gezicht genoot. Haar blikken dwaalden naar de vensters aan den achterkant van het huis, waartoe de pereboom in werkelijkheid behoorde. Stond daar niemand, die haar kon zien? Een geheime hoop beving haar, dat misschien iemand haar zóó zou zien in haar frissche, nieuwe goed. Toen liet zij de jalouzie weer zakken, ging weer voor den spiegel staan en stak haar haar op. Toen zij hiermede gereed was, stond ze een lange minuut weifelend voor haar ouden bruinen rok en blouse, aarzelend om haar gloednieuwe, pas verkregen reinheid daarmede te besmetten. Tenslotte deed zij ook dit aan en trok de jalouzie weer op. Het zonlicht bescheen niet langer den pereboom. De

bloesem was nu weer wit en herinnerde aan de stilte van pas gevallen sneeuw. Het modelletje stopte een tweede drupsje in haar mond, haalde een oude, leeren portemonnaie te voorschijn en telde haar geld na. Klaarblijkelijk was het niet meer dan ze wel had vermoed. Ze zuchtte en haalde toen uit de la een oud nummer van een geïllustreerd weekblad te voorschijn.

Op den rand van haar bed nam ze plaats, sloeg vlug de bladen om tot ze eindelijk een zekere bladzij had gevonden, waarop zij het blad in haar schoot liet zinken. Haar oogen keken strak naar een foto in den linkerhoek bovenaan, een van die portretten van schrijvers, die zoo nu en dan in de bladen verschijnen. Daaronder stonden de woorden: Hilary Dallison.

Plotseling zuchtte ze diep.

Het werd donkerder in de kamer. De wind, die nu, na zons- ondergang, opzette, woei een paar afgewaaid bloesempjes van den pereboom tegen de ruit.

HOOFDSTUK XII.

ZEILENDE SCHEPEN.

Zooals de gewezen butler reeds had opgemerkt, voelde Hilary zich dien dag erg jeugdig. Inplaats van dadelijk naar huis te gaan, pakte hij een omnibus en begaf zich naar zijn club „Pen en Inkt”, zoo gedoopt, omdat de oprichter op het gegeven oogenblik geen beteren naam wist te bedenken. Kort daarop was deze letterkundige persoon weer uit de club getreden omdat hij er een plotselinge antipathie voor voelde. Inderdaad genoot deze club de reputatie van een zeer slechte keuken en beklagden er zich alle leden bitter over, dat zij er nooit konden komen zonder iemand van hun kennissen te ontmoeten. De club was in de Dover Street gelegen en was, in afwijking van andere clubs, alleen opgericht voor een gezellig babbeltje van de leden. Voor de veiligheid der paraplus alsmede voor dat deel van de bibliotheek, dat nog gespaard was gebleven, waren bijzondere regelingen getroffen. Dit wees echter niet op een misdadige geaardheid der leden doch geschiedde alleen omdat deze heeren na afloop van een debat de gewoonte hadden met het eerste het beste voorwerp, dat in hun bereik lag, er van door te gaan. De kastanjebruine gordijnen waren nooit voorgetrokken omdat de leden in het heetst van het woordengevecht de gewoonte hadden met de koorden te spelen. Over het algemeen konden de heeren niet al te best met elkaar opschieten. De een vond het steeds van den ander verwonderlijk hoe hij er toe was gekomen zich aan de letteren te wijden en wanneer hij dan schriftelijk zijn redenen uiteenzette, prikkelde den ander deze lectuur steeds in hooge mate. Als hun rechtstreeks het oordeel over het werk van een anderen auteur werd gevraagd, gaven zij hierop vaag ten antwoord, dat het: „Zoo, zoo” of „Tamelijk goed” was. In werkelijkheid hadden zij echter nooit iets van dien ander gelezen. Een van de reglementen van hun club luidde namelijk, dat geen der leden van eens anders letterkundige proeven kennis mocht nemen als hij niet zeker wist, dat de schrijver tot het land der overledenen behoorde. Het leek die heeren zeer onaangenaam wanneer zij iemand in het gezicht zouden moeten zeggen, dat zijn werk absoluut niet in hun smaak viel want alle leden waakten ijverig voor de reinheid van hun letterkundig geweten. Een uitzondering werd voor de critici gemaakt, daar de meening van deze lieden door iedereen werd gelezen, door den een met een glimlach, door den ander met een zekere vertoornde opgewondenheid. Nu en dan vatte echter een ontaard lid vuur en vlam voor het boek van een clubgenoot en drukte dit in geestdriftige woorden uit. Dit bezorgde dan den anderen leden een onaangenaam gevoel in hun maag daar het hun onbegrijpelijk scheen, dat niet hun boek inplaats van het bewuste zoo werd geprezen.

(Wordt vervolgd).

STEDENSCHENNIS.

Aan smalle gracht staat 't oude huis te droomen,
Staart naar zijn spiegeling in 't effen water.
Door stilte hoor 'k den boozen slooper komen —
„Nog niet, nog niet, o wacht, o wacht tot later,
Als tijd het vonnis velt: geen menschenhand
Ooit ongestraft wat kunstzin schiep verbant!”

Vergeefs — de moker houwt in sier van lijnen,
Bij 't ploffen, steen op steen, holt zich een krater.
Snel vordert d'arbeid van het schoonheidsschrijven.
Daar rijst een zucht uit 't eenzaam wordend water:
Het beeld dat eens zijn vlak verheerlijkt heeft,
Slinkt langzaam weg — geen toekomst die 't hergeeft.

R. HELLEMANS JR.

VERBETERING.

In het artikel „De plannen der vereeniging Hofwyck” in ons nummer van 29 Maart l.l. staat op blz. 154, dat een stuk van den tuin van „Hofwyck” is afgesneden door de lijn van den Electricen spoorweg Rotterdam—Scheveningen. Dit laatste moet zijn: door den spoorlijn Utrecht—Den Haag. De electriche spoorlijn loopt op meer dan 2 K.M. afstand van Hofwyck.

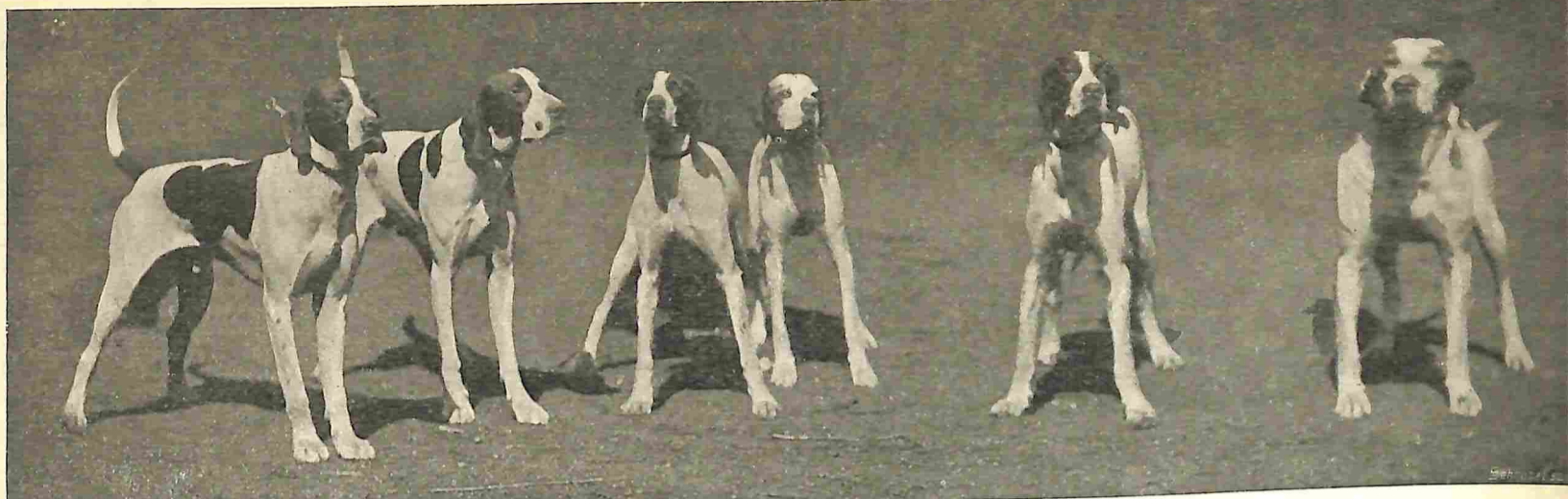


Foto C. Steenbergh.

EEN GROEP POINTERS.

DE POINTER.

DE hedendaagsche Pointer is geen oud ras, en zijne geschiedenis is vrij nauwkeurig na te gaan, hetgeen met zeer weinig hondenrassen het geval is.

In het begin van de 17e eeuw bestond er in Spanje een ras, dat algemeen bekend was om zijne jachteigenschappen, in het bijzonder wat de neus betraf. In geen ander land van Europa vond men honden, die zekerder en op sneller wijze het wild wisten te vinden dan deze Spaansche Pointer, een groote, zwaargebouwde hond met dubbelen neus. Zijn roem als wildvinder verspreidde zich over alle landen van Europa, waar het jachtbedrijf beoefend werd en omstreeks 1700 werden enkele exemplaren in Engeland geïmporteerd, die onder de Engelsche sportsmen zulk een indruk maakten, dat weldra nieuwe exemplaren volgden.

Gedurende de gansche 18e eeuw legde men zich in Engeland ijverig op de fokkerij dezer Spaansche Pointers toe. De hertog van Hamilton was de eerste, die er een grooten kennel van deze honden op nahield, terwijl de meest bekende Pointerfokker uit die dagen, welke het meeste succes met zijne honden had, kolonel Thornton was. In het begin der 19e eeuw echter kwam er een groote verbetering in de wapentechniek. De jachtgeweren werden meer geperfectioneerd, zoodat het laden niet meer zooveel tijd in beslag nam. Door deze veranderde omstandigheden voldeed de snelheid van den Spaanschen Pointer niet meer aan de toenmalige jagers en trachtte men door kruising met den Fox-hound het Pointerras meer snelheid bij te brengen. De namen van hen, die dit experiment waagden zijn bekend en leven voort in de dankbare herinnering van allen, die hun vreugde vinden in het prachtige werken van den hedendaagschen Pointer. Het zijn de heeren Edge, Reverend Houlden, Moore, Sir Tatton, Sykes, Earl of Derby, Earl of Sefton, Sir Richard Sutton en Lord Licfield. Zij zijn dus de grondleggers van het tegenwoordige Pointerras, waarvan wij heden de vertegenwoordigers vinden, niet slechts in alle landen van Europa, maar ook in Amerika en Zuid-Afrika.

Ongeveer tegen 1835 waren hunne stammen doorgefokt, en was een constant ras verkregen. Gedurende een twintigtal jaren vormden de honden uit de kennels van bovengenoemde heeren het uitsluitend materiaal, waarvan alle Pointerfokkers voor hunne fokkerij gebruik maakten. De oude Spaansche Pointer was niet meer te herkennen in deze schitterende creatie van Engelsche fokkerskunst. Het logge en zware dezer honden was verdwenen, de grove kop met dubbelen neus was geheel en al weggefokt en de langzame gangen hadden plaats gemaakt voor eene tot dusverre ongekende snelheid.

De Engelsche Pointer was uit de asch van zijn Spaanschen voorganger verrezen en vertoonde zich als een toonbeeld van gespierde elegance, een model van zuiver geboetseerde lijnen onder een omhulsel van glanzend zijden beharing. In jachteigenschappen overtrof hij alle in die dagen bekende rassen. Hij paarde eene enorme snelheid aan eene prachtige wijze van het veld af te zoeken, een muurvast staan voor wild aan een onfeilbaar secondeeren. Een koppel Pointers aan het werk te zien was een aesthetisch genot dat de Engelsche jager tot dien tijd nog niet gekend had. De snelheid van den Foxhound had men in het bloed van den Spaanschen Pointer weten te gieten, maar zijn ongeduld had men verre weten te houden en de rustige zekerheid van den vroegeren Spaanschen Pointer bij zijn Engelschen afstammeling bewaard. Toen dan ook in 1865 de eerste fieldtrials op aandringen van Lord Sefton op diens jachtterreinen gehouden werden, waren de Pointers de voornaamste prijswinnaars. Ook de Setters, waarmede men sinds eeuwen veel jaagde, leverden voortreffelijk werk, maar de arbeid der Pointers was meer brillant en maakte een meer overweldigenden indruk. De aller-eerste fieldtrial werd gewonnen door Brockton's Bounce, een directe afstammeling van den stam van Mr. Edge, een der hierboven-genoemde grondleggers van het Engelsche Pointerras. Bounce muntte niet alleen uit door jachteigenschappen, maar was tevens een bekend tentoonstellingswinnaar. In den loop der jaren zijn

natuurlijk vele beroemde honden op de groene velden verschenen, wier namen thans nog met eere genoemd worden, maar geen, die zulk eene vermaardheid genoot onder tijdgenooten en nageslacht als de onoverwinnelijke Drake van Sir Richard Garth. Deze hond kwam eveneens voort uit de kennels van een der grondleggers van het ras, Lord Sefton, wiens honden alle zeer nauw met elkander ingefokt waren. Drake muntte uit in alle opzichten. Maar de voornaamste eigenschap, waaraan hij zijne groote vermaardheid te danken had, was zijne fenomenale snelheid. Geen andere hond kwam hem hierin ook maar eenigszins nabij. Wanneer hij liep dan schenen de andere honden stil te staan. Men rekende uit dat zijne snelheid 75 Kilometer per uur bedroeg. Hij werd natuurlijk veel voor de fokkerij gebruikt en toonde zijne hooge qualiteiten in vele zijner nakomelingen. Maar geen van hen die zijne snelheid evenaardde. Toen Sir Garth naar Engelsch-Indië vertrok, werd zijn kennel verkocht en ging Drake voor den prijs van 150 guineas in handen van Mr. Lloyd Price over.

Eenige jaren later zien wij een niet minder beroemd geworden koppel op de field trials verschijnen, Bang en Mike van Mr. Sam Price. Dit koppel was in hun goeden tijd niet te slaan. Drie jaar achter elkaar wonnen zij alle prijzen en zij werden zonder tegenspraak erkend als het beste koppel Pointers van de wereld. Mike werd tenslotte aan Dr. Salter verkocht voor een prijs, die steeds onbekend gebleven is, maar waarvan men de hoogte eenigszins kan veronderstellen wanneer men weet, dat voor Bang een som van vijfduizend gulden werd geweigerd. Bang was tevens een uitmuntende vaderhond. Verscheidene zijner kinderen wonnen op fieldtrials in Engeland, België en Amerika, terwijl ook zijne kleinkinderen er toe bijdroegen om de traditie te vestigen, dat de afstammelingen van Bang de beste Pointerfamilie in de wereld vormden.

In die dagen van '65 — '85 leefden tal van schitterende Pointers, wier namen thans nog bekend zijn als van de coryphaëen van het ras, en die er veel toe bijgedragen hebben om de hooge qualiteiten van den Pointer over de geheele wereld bekend te maken. Want na 1880 begonnen de Amerikanen verschillende dezer bekende honden naar hun land te importeeren, welk voorbeeld ook door andere landen gevolgd werd. Al werden hierdoor eenige der allerbeste honden aan de Engelsche fokkerij onttrokken er bleef niettemin voldoende materiaal over om de toekomst van het ras voor verzekerd te houden. Nieuwe fokkers traden op en volgden de voetsporen hunner voorgangers. De markies van Waterford legde een twintigtal jaren geleden den grondslag voor een Pointerkennel, welke door zorgvuldige teeltkeus langzamerhand een eerste plaats onder de beste Engelsche kennels begon in te nemen. De Melkshamkennel van den heer Henry Sawtell was als een komeet, die gedurende een vijftal jaren met verblindend licht aan den internationalen Pointerhemel schitterde. Deze kennel bevatte een aantal prijswinnaars op field trials tentoonstellingen, welke onverslaanbaar waren. Waar de Melkshamkennel uitkwam was er voor andere honden geen kans op een prijs weggelegd. De heer Sawtell was echter meer kooper dan fokker. Alle goede Pointers, die voor geld te krijgen waren, werden door hem opgekocht om den luister zijner kennels te vergrooten. Maar zooals zijne liefhebberij voor Chow-Chows had moeten plaats van langen duur te zijn. Na enkele jaren van ongeëvenaard succes siast Greyhoundliefhebber, die met evenveel succes op de greyhoundcoursen uitkomt als vroeger met zijne Pointers op de fieldtrials.

Een meer constant aanhanger van het ras is de heer William Arkwright, die algemeen erkend wordt als de beste Pointerkenbekend Pointerfokker, uit wiens kennel verschillende prijswinnaars op de studie van het Pointerras toe. Zijn boek „The Pointer and his predecesors” geldt als het standaardwerk over dit ras. Hij was ook degeen, die in het Noorden van Engeland een zwarte

variëteit van het ras ontdekte, welke daar gedurende verschillende generaties gefokt werd. Hij kruiste die zwarte exemplaren met zijn eigen honden, waarmede hij uitstekende resultaten verwierf.

Ook buiten Engeland heeft de Pointer in verschillende landen naam gemaakt door zijne uitstekende jachteigenschappen. Amerika heeft er verschillende geïmporteerd en beroemt er zich op thans de beste Pointers ter wereld te bezitten. In Zuid-Afrika treden zij in de laatste jaren meer en meer op den voorgrond. Op het vasteland van Europa vindt men ontegenzeggelijk de beste Pointers in Italië, ja, het is zelfs de vraag of er in Engeland een kennel bestaat welke zóó vele goede honden huisvest als de beroemde kennel van den heer Panseri te Udine, wiens honden op alle tentoonstellingen in Frankrijk, België, Oostenrijk, Duitschland en Nederland onverslaanbaar bleken. In Frankrijk en Denemarken vooral wordt de Pointer voornamelijk als jachthond gebezigd en hecht men weinig waarde aan tentoonstellingseigenschappen, terwijl België vóór den oorlog bekend was om zijne Pointers, die aan uitmuntende jachteigenschappen een buitengewone schoonheid paarden. De honden van den heer de Broux waren op field-trialgebied, wat de honden van den heer Panseri op tentoonstellingsgebied waren, n. l. onverslaanbaar. Door den oorlog is deze Belgische kennel helaas verstrooid, de honden zijn door de Duitschers weggevoerd, de allerbeste van hen, de beroemde teef „Linotte”, is door een Duitschen luitenant aan zijne verloofde te Keulen ten geschenke gegeven, zoodat deze snelle loopster der groene velden thans een huishondenbestaan in stadswoning voert. Sic transit gloria mundi. Hier te lande heeft een tijdlang kennel Careful zich op de fokkerij toegelegd. De honden uit dezen kennel muntten echter meer uit door tentoonstellingsschoon dan door jachtqualiteiten. Als jachthond wordt de Pointer hier te lande dan ook weinig gebruikt. Onze terreinen leenen zich daar niet voor. De Pointer heeft uitgestrekte, onafzienbare velden noodig, niet doorsneden door heggen of slooten, om zijn fenomenale snelheid en buitengewoon uithoudingsvermogen ten volle tot zijn recht te doen komen. In de uitgestrekte Schotsche moors, daar is de Pointer op zijn geliefkoosd terrein.

Het uithoudingsvermogen van den Pointer is buitengewoon. Hij is in staat om den ganschen dag te jagen, zijn terrein af te zoeken met onverminderde snelheid, zonder sporen van overmatige vermoeidheid te vertoonen. Zijn reukvermogen is buitengewoon ontwikkeld. Hierin wordt hij door geen enkel ander jachthondenras overtroffen. Een koppel Pointers aan den arbeid te zien is een exquis genot, dat aan den jacht liefhebber voortdurend momenten van groote schoonheidsmotie schenkt.

MR. P. H. L. LAMBERTS HURRELBRINCK.

RUIL EN OVERDRACHT.

Wanneer we, als kleine Veluwsche jongens, een ruil gesloten hadden — welke kinderen ruilen, ronselen en kwanselen niet altijd? — wanneer de overgifte geschied was, dan kon men den ruil nog nimmer ongedaan maken vóór de beslissende ruilformule uitgesproken was.

De nieuwe eigenaar reciteerde dan:

Eens gegeven blijft gegeven!
Potje met bloed, (Gods bloed)
't Is mien eigen speelgoed!

De ander moest dan op den grond spuwen, waarop de nieuwe bezitter hernam: Uutgetuft, spring over de heele wereld! Zoolang dat tuffen of spuwen nog niet had plaats gevonden, was men nog vrij om terug te treden, daarna zou zelfs een sprong over de gansche wereld den ruil niet meer ongedaan kunnen maken. Het rechtsgevoel verzette zich trouwens bij heel de jeugd tegen inbreuk op dezen rechtsgang bij overdracht van eigendommen. Niet voor niets luidt het onder de Achterhoeksche jeugd, waar dezelfde ruilformule in zwang was:

Eerst gegeven, toen genomen,
Driemaal door de hel gevlogen,
Klink! zegt de bel, (Als uw ure slaat)
Marsch! naar de hel!

De kinderwereld ten plattelande houdt hier de resten in eere van overoude gebruiken. Want vele zijn de vormen, waarin oudtijds bij overgang van bezitrecht een formule, manueel of symbool werd gebezigd. Evenals de sleutels eener gevallen vestingstad op een kussen aan den veroveraar door de zich onderwerpende magistraten werden aangeboden, wordt nog heden plechtig de sleutel der toegangspoort van een voltooid gebouw aan den eersten overheidspersoon bij de inwijding door den bouwmeester overgedragen.

Bij koop en verkoop doet het aannemen van een geldstuk als symbool der kooppenningen dienst, bij het aanvaarden van dienstverband is het behoud der goos- of godspenning nog in onzen tijd beslissend. De handslag, de toeslag besluit ter markt en bij al deze zinnebeeldige vormen heeft de plichtpleging een dieperen zin, zij verbeeldt den eerlijken rechtsgang tusschen vrije wezens en veelal biedt het gebruik de gelegenheid tot een beslissende daad, waarbij onherroepelijk verdrag, koop of besluit wordt vastgelegd.

Met vaandelzwaaien werd in het leentijdperk de uitgifte van een leen aan een vazal bekrachtigd, zijn doorgaan onder het roode, hertogelijke vaandel wijdde hem tot inbezitnemer. Een eigenaardig voorbeeld hoe deelen van een geheel als zinnebeeld bij overdracht dienst deden, is het volgende. In 1806 kwamen Volkmarsen en den Koglenberg uit de handen van den Groot Hertog van Hessen in bezit van den Prins van Oranje en het protocol van deze bezitsoverdracht meldt: „Des middags om 2 uur begaven wij ons op den Koglenberg, waar het bezit van dezen berg door den gevolmachtigde van den Groot Hertog werd overgedragen in den vorm van een stuk muursteen, een graszode en een tak, welke teekenen door de andere partij bij inbezitneming werden aanvaard.”

DE NARCIS.

Narkissos, zoon van den riviergod en eene der nimfen, paarde aan zeldzame schoonheid een buitengewone koelheid, welke laatste hem ten eenen male ongevoelig deed blijven voor de vurige liefde van de bekoorlijke nimf Echo. Teleurgesteld en tegelijk verbitterd over het feit dat hij haar innige genegenheid met zooveel hardvochtigheid versmaadde smeekte zij den goden om wraak, welk gebed door Aphrodite, de godin der liefde, verhoord werd. Toen Narcissus' moeder Liriope eens den waarzegger Teiresias raadpleegde over de toekomst van haar, toen nog jeugdigen, zoon, had hij voorspeld dat de jongeling een hoogen ouderdom zou bereiken, mits hij nooit zijn eigen schoonheid aanschouwde. Van deze voorspelling maakte Aphrodite gebruik. Zij liet hem, toen hij op zekeren keer verhit en dorstig van de jacht kwam, zich bukken over een bron, ter einde zijn dorst te lesschen, met gevolg dat hij zijn gelaat, hetwelk zich in den waterspiegel weerkaatste, moest aanschouwen. Terwijl hij het gelaat van een ander meende te zien, geraakte hij gansch onder de bekoring van zooveel schoonheid, om straks tot de teleurstellende ontdekking te komen dat zijn liefde nooit beantwoord kon worden. Hij verteerde van smart evenals de door hem verstooten nimf Echo, van wie niets overbleef dan haar stem. De goden echter, door innig medelijden met zijn droevig lot bewogen, veranderden hem in een bloem, welke nog altijd zijn naam Narcis draagt en steeds haar kroon als met smachtend verlangen over den zoom van het water laat hangen, waarin haar beeld zich dan weerspiegelt. Bij de Grieken gold de Narcis als doodsbloem, zij brachten haar aan op hun graf-teekens en Pluto, de god der onderwereld, toide er zich mede.

F. W. DRIJVER.

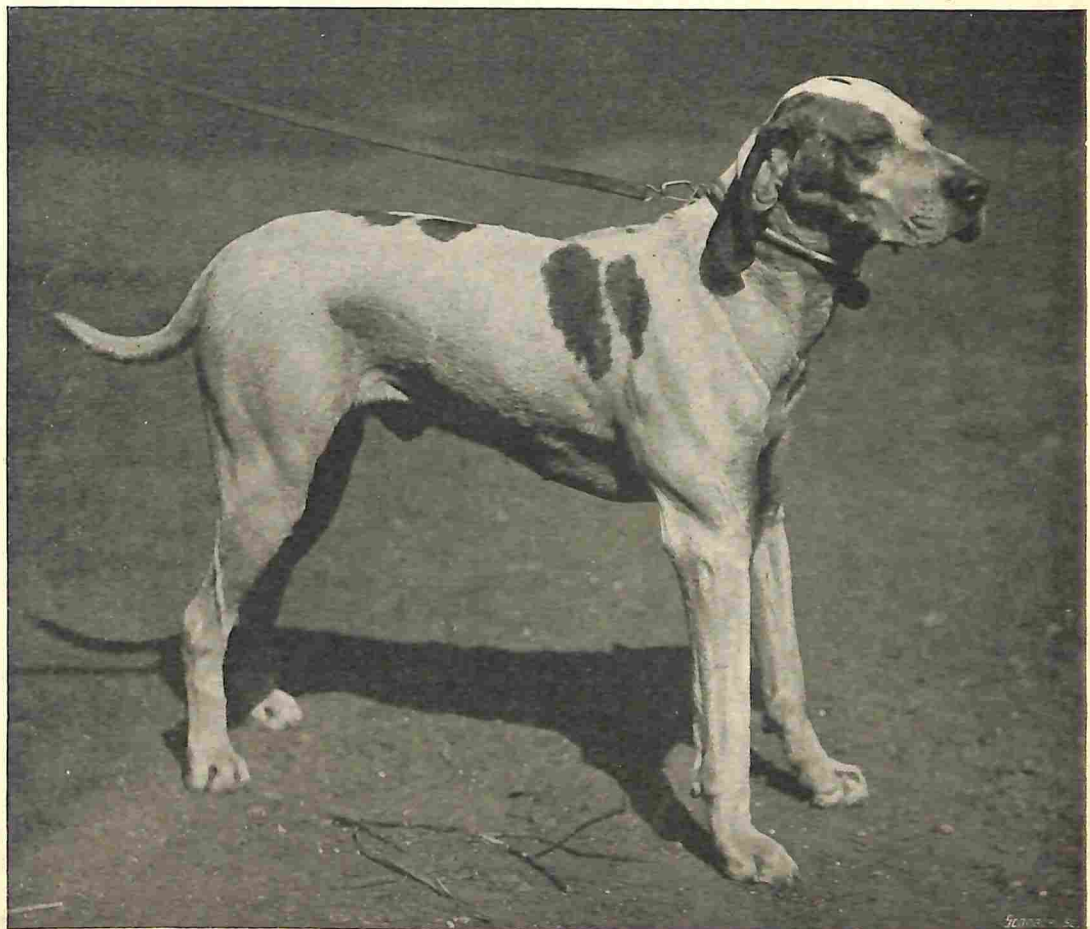


Foto C. Steenbergh.

DE POINTER. EEN PRIJSWINNAAR.

Een nachtfeest in Le Marais.

MENEER Majesteit, fabrikant van spuitwater in le Marais, heeft bij vrienden op de Place Royale 'n klein avondfeest bijgewoond, en keert neuriende terug naar zijn huis. 't Slaat twee uur op St. Paul. „Wat is 't laat!” zegt de brave man bij zichzelf, en hij verhaast z'n stap; maar de straatsteenen zijn glad, de straten donker, en dan zijn er in die drommelsche oude wijk, die nog dateert uit den tijd toen rijtuigen zeldzaam waren, massa's hoeken en krommingen en paaltjes voor de deuren, ten dienste van de ruiters. Dat allemaal belemmert het snel vooruitkomen, vooral als de beenen 'n beetje zwaar en de oogen wat dof zijn van de toosten op 'n feest.... Eindelijk komt meneer Majesteit dan toch aan zijn woning. Hij staat stil voor 'n groot, rijk versierd voorportaal, waartegen een nieuw verguld schild, met 'n oud, opgeschilderd wapen, dat hij als fabrieksmerk heeft aangenomen.

**Voormalig Paleis van Nesmond
Majesteit junior
Fabrikant van Spuitwater.**

glinstert in den maneschijn.

Op al de siphons van de fabriek, op de facturen, op de brievenhoofden pronkt en schittert aldus het oude wapen van de Nesmonds.

Op het portaal volgt de binnenplaats, 'n groote, luchtige en heldere ruimte, die, als overdag de deur opengaat, licht geeft aan de geheele straat. Achter in die binnenplaats een groot, zeer oud gebouw, zwarte muren, versierd en bewerkt, balkons van gebogen ijzer, balkons van steen, met pilasters, zeer groote en zeer hooge vensters, waarboven bogen, kapitelen, die zich verheffen tot aan de hoogste verdieping, als even zoovele kleine daakjes in het dak, en eindelijk, op den nok, tusschen de leiën pannen, de venstertjes van de dakkamers, rond, coquet en, als spiegels, omlijst door guirlandes. Daarbij 'n groot, steenen bordes, verweerd en groen geworden door den regen, 'n schrale wingerd, die opklimt tegen den muur, net zoo zwart, net zoo bochtig, als het touw, dat daarboven aan de katrol van den zolder bengelt, en ik weet niet wat voor voornaam aanzien van vervaltheid en triestheid.... Het is het oude paleis van Nesmond.

In het volle daglicht is het aanzien van het paleis niet hetzelfde. De woorden: *Kas, Magazijn, Ingang van de werkplaats* schitteren in gouden letters op de oude muren, doen ze leven, verjongen ze. De vrachtwagens van de spoorwägen doen het portaal daveren; de bedienden verschijnen op het bordes, met de pen achter het oor, om de goederen in ontvangst te nemen. De binnenplaats is vol met kisten, manden, stroo en pakklinnen. Men merkt best, dat men in 'n fabriek is.... Maar met den nacht, de groote stilte, die winter-maan, die in het gewirwar der daken zware en lichtere schaduwen werpt, herneemt het oude huis der Nesmonds z'n hoog-adellijk aanzien. De balkons zijn dan van kant; de binnenplaats wordt groeter, en de oude trap krijgt, door de ongelijke belichting, hoekjes als in 'n kathedraal, met ledige nissen en verloren treden, die op 'n altaar gelijken.

Dezen nacht vooral vindt meneer Majesteit, dat zijn huis al 'n bijzonder grootsch aanzien heeft. Bij het oversteken van de eenzame binnenplaats treft hem het geraas van zijn voetstappen. De trap lijkt hem onmetelijk hoog, en vooral zeer moeilijk te bestijgen. Door het feestvieren, waarschijnlijk.... Op de eerste verdieping gekomen staat hij 'n oogenblik stil om adem te scheppen, en gaat dan naar een van de vensters. 't Is wat, om in zoo'n historisch huis te wonen! Meneer Majesteit is niet dichterlijk van aard. O! nee, heelemaal niet; en toch, bij het zien van die fraaie, aristocratische binnenplaats, waar de maan 'n laken van blauwachtig licht heeft gespreid, van dat oude, adellijke verblijf, dat er met z'n onder een muts van sneeuw verstijfde daken net uitziet of het sluimert, komen er gedachten bij hem op omtrent het hiernamaals.

„Hé?... Als die Nesmonds nou toch 's terugkwamen....”

Op dat oogenblik weerklinkt luide de schel. De beide vleugeldeuren van het voorportaal gaan open, zoo snel, zoo plotseeling, dat de lantaarn uitwaait, en, eenige oogenblikken, is er daar beneden, in de schaduw van de deur, 'n verward gedruisch van dringen en fluisteren. Men duwt en dringt om binnen te komen. Daar komen bedienden, veel bedienden, koetsen, bijna

heelemaal van glas, weerspiegelende in den maneschijn, draagstoelen, schommelende tusschen twee toortsen, die opflikkeren in den tocht van het voorportaal. In minder dan geen tijd is de binnenplaats heelemaal vol. Aan den voet van het bordes de binnenplaats heelemaal vol. Menschen stijgen uit de koetechter houdt het gewriemel op. Menschen stijgen uit de koetsen, begroeten elkaar en gaan pratende naar binnen, alsof ze het huis kennen. Op het bordes is 't 'n geruisch van zijde en 'n geklikklak van degens. Niets dan witte kapsels, zwaar en dof van het poeder; niets dan hooge, ietwat bevende stemmetjes, lachjes zonder klank, lichte voetstappen. Al die menschen zien er uit, of ze oud, heel oud zijn. Doffe oogen, edelgesteentien zonder glans, oude, gebrocheerde zijde, met weerschijn, welke zacht glimt in het licht der toortsen; en boven dat alles zweeft 'n licht wolkje poeder, dat opstijgt uit de hooge, met krullen opgemaakte kapsels, bij elke van die aardige, door de degens en de groote hoepelrokken ietwat stijve nijgingen.... Weldra is 't, of 't spookt door het geheele huis. Toortsen bewegen zich van venster tot venster, volgen de wendingen van de trappen o en af, tot zelfs de dakvenstertjes hebben hun vonkje leven en feestelijkheid. Het geheele paleis van Nesmond gloeit, alsof de vensters worden beschenen door de ondergaande zon.

„Ach! Lieve Hemel! ze gaan den boel in brand steken!....” zegt meneer Majesteit bij zichzelf. En, bekomen van z'n verbazing, tracht hij de stijfheid uit z'n beenen te schudden en haast zich naar beneden op de binnenplaats, waar de lakeiën 'n groot, helder-brandend vuur hebben aangelegd. Meneer Majesteit gaat er naar toe, spreekt hen aan. De lakeiën antwoorden niet, en gaan door met zachtjes onder elkander te praten, zonder dat, in den ijskoude nacht, ook maar de geringste damp aan hunne lippen ontsnapt. 't Bevalt meneer Majesteit niemandal; maar één ding stelt hem gerust: dat groote vuur, dat zoo hoog en recht opvlamt, is een bijzonder vuur, 'n vlam zonder warmte, die flikkert en niet verteert. Van dien kant gerustgesteld, gaat de brave man het bordes op en treedt hij zijn magazijn binnen.

Die magazijnen gelijkvloers moeten indertijd fraaie ontvangkamers zijn geweest. Stukjes mat goud blinken nog aan alle hoeken. Geschilderde mythologische voorstellingen zijn aangebracht aan het plafond, omlijsten de spiegels, zweven boven de deuren, in vage, ietwat verschoten tinten, als de herinnering aan langvervlogen jaren. Ongelukkig zijn er geen gordijnen, geen meubels meer. Niets dan manden, groote kisten, vol siphons met tinnen koppen, en de verdorde takken van 'n ouden sering, die, heelemaal zwart, zich verheft achter de ramen. Binnenkomende, vindt meneer Majesteit zijn magazijn vol licht en vol menschen. Hij groet, maar niemand slaat acht op hem. De vrouwen, in hun satijnen pelsmantels, hangende aan de armen van hare cavaliërs, gaan voort met aardig te doen, onder allerlei plichtplegingen. Men wandelt, men praat, men verstroot zich. Waarlijk, al die oude markiezen doen net of ze hier thuis zijn. Een kleine schim staat stil voor 'n beschilderd penant. „Je zoudt zeggen, dat ik dat ben, en dat ik daar sta!” en, glimlachend, kijkt ze naar eene Diana, die zich daar vertoont op het houtwerk — slank en rozerood, met 'n half-maantje voor het voorhoofd.

„Nesmond, kom 's kijken, jouw wapen!” En iedereen lacht, kijkende naar het blazoën van de Nesmonds, dat daar prijkt op het pakklinnen, met den naam van Majesteit er onder.

„Ha! ha! ha!.... Majesteit!.... Zijn er dan nog Majesteiten in Frankrijk?”

En er komt geen eind aan de vrolijkheid, de fijne lachjes, het wijzen met de vingers, het behaagziek doen met de mondjes....

Op eens roept er iemand:
„Champagne! champagne!”

„Och, kom!”....

„Toch waar!.... zeker, 't is champagne.... Kom, gravin, gauw 'n beetje feestvieren.”

't Is spuitwater van meneer Majesteit, dat zij voor champagne houden. Men vindt ze wel wat erg verschaald; maar kom, wat men niet zoo heel sterk van hoofd zijn, maakt dat schuim van hen de lust ontstaan om te dansen. Menuetten worden gevormd. Vier fijne violen, die Nesmond heeft laten komen, beginnen een aria van Rameau te spelen, allemaal triolen, fijntjes en zwaar-moedig, met al haar levendigheid. Men moet al die aardige oudjes



Foto C. Steenbergh.

AARDENBURG.

[DE INGANG VAN HET WEESHUIS.]

langzaam zien ronddraaien, op de maat saluereen, met 'n deftig gezicht. Hun tooisels lijken nieuwer, evenzoo de gouden vesten, de met goud doorstikte gewaden, de schoenen met diamanten gespen. De beschilderde paneelen zelfs schijnen te herleven bij het hooren van die oude aria's. Ook de oude spiegel, die al wel 'n paar honderd jaar daar in den muur zit, herkent ze, en, zoo gescheurd en zwart als hij is aan de hoeken, begint hij zacht te blinken en vertoont den dansers hun beeld, 'n beetje verflauwd en als versomberd door droefheid. Te midden van al die elegantie voelt meneer Majesteit zich niets op z'n gemak. Hij is achter 'n kist gekropen en kijkt toe.

Intusschen begint 't langzamerhand dag te worden. Door de glazen deuren van het magazijn ziet men de binnenplaats grauw worden, dan het bovenste gedeelte van de vensters, en eindelijk den eenen kant van de zaal. Naarmate het licht komt, worden de figuren uitgewischt, smelten ze samen. Weldra ziet meneer Majesteit niets meer dan twee kleine, in 'n hoek achtergebleven violen, die het daglicht, bij aanraking, in damp doet verdwijnen. Op de binnenplaats ziet hij nog, zeer vaag, de vorm van 'n draagstoel, 'n gepoeierd, met smaragden bezaaid hoofd, de laatste vonken van 'n toorts, die de lakeiën op den grond hebben gegooid, en welke zich vermengen met de vonken onder de wielen van 'n vrachtwagen, die met groot geraas door het geopende voorportaal komt binnenrijden...

Naar het Fransch van ALPH. DAUDET.

AARDENBURG

(Slot).

AARDENBURG bleef gedurende den tijd der Republiek een klein stadje, met een haven op het Zwin, met vestingwerken, door Maurits aangelegd, maar al spoedig wederom verwaarloosd. Omstreeks 1750 telde men er nog niet meer dan zes straten, honderd vier en veertig bewoonbare huizen en 560 inwoners. Van de gebouwen uit de zeventiende eeuw zijn nog enkele gevels overgebleven, n.l. het bekende Weeshuis met zijn mooi deurpoortje en een paar andere, die in dit nummer afgebeeld worden. Het Weeshuis is oorspronkelijk eene particuliere woning geweest en eerst veel later als inrichting voor ouderlooze kinderen in gebruik genomen. Met de tegenwoordige Ned. Herv. pastorie en een huis aan de andere zijde ervan, dat totaal verbouwd is, vormde het één schoon geheel van zeventiende-eeuwschen Hollandschen bouwtrant. Jammer is het, dat de trapgeveltjes verdwenen zijn, die langs den dakrand moeten uitgestoken hebben en die de nu in de vrije lucht uitstekende schoongesmede muurankers zullen gedragen hebben. Waren zij er nog aan en waren de zandstenen gevelbanden en het zandsteen poortje, dat de deur van het Weeshuis omlijst, van de verf ontdaan, dan zou men een schoon geheel bezitten van vroeg-Hollandschen bouwstijl. Ook de gevel, die op blz. 178 in fragment gegeven wordt, draagt prachtig gesmede muurankers.

Eigenaardig is het, dat de Aardenburgsche huizen in den tijd der Republiek voor een groot gedeelte namen dragen. Op het Rijksarchief berust nog eene „Taxatie van huizen ofte vaste goederen in Aardenburg, gedaan bij Burgemeester en Schepenen der stad en schependomme van Aardenburg op den 25en Juni 1676” waarin o. a. de volgende huizenamen voorkomen: de krabbe (nog bestaand met denzelfden gevelsteen); het zwarte paard; de ploeg; de witte laars; de groote rape; de kleine rape; de steenen brugge; de halve maan; de gloeiende oven; de spiegel; de witte leeuw; 't witte lam; het half kartouw; de zwarte laars; de balance; de boterton; 't moriaanshoofd; de drie leliën; de koning van Engeland; het Bourdeaux okshoofd; de katte; de zwarte arend; de korenmate; de bierdrager enz. enz.. En hoe taai soms namen blijven leven onder het volk, blijkt wel uit die lijst, waarin voorkomt in de Tuimelsteenstraat een huis, genaamd „de Mansfelder”. Nog steeds heet die straat in Aardenburg de Tuimelsteenstraat, officieel, maar nog altijd heet zij in den volksmond „het Malverstraatje”, eene verbastering van het Mansfelderstraatje.

Is het gebouw van het Weeshuis zeventiende eeuwsch, de stichting zelve met haar rijke fondsen dateert van veel vroeger. In de dagen van Aardenburgs grootsten bloei waren „door de oude poorters en poorteressen uut devotiën en aelmoessen” stichtingen in het leven geroepen voor armen en zieken o. a. het Sint Janshuis, het Sint Jorisgoed en „den Disch”. Rijk waren deze goederen en rijk zijn ze gebleven, hoewel de stad en de bevolking achteruitgingen. De Sint Jorisgoederen zijn in 't bezit gekomen der burgerlijke gemeente, het Sint Janshuis is ongeveer gebleven wat het was, eene instelling voor zieken, nu het Burgergasthuis, ook in een ander gebouw ondergebracht dan het Middeleeuwsche Gasthuis, en „den Disch” is geworden tot inrichting van Weezenverpleging. Misschien heeft het Weeshuis dien naam van „Disch” wel gekregen, omdat de hoofdzorg was, dat de armen wat op hun disch hadden. De besturen dezer instellingen, die in de Middeleeuwen half een kerkelijk en half een wereldlijk karakter droegen, worden nog steeds eigenaardig benoemd. De regenten van 't Gasthuis worden gekozen in eene gecombineerde vergadering van genoemde regenten met den gemeenteraad; de bestuurderen van het Weeshuis worden ten deele benoemd door den gemeenteraad, ten deele door de besturen van Ned. Hervormde en Roomsch-Katholieke-kerk te Aardenburg.



AARDENBURG.
GEVELSTEEN IN DEN
VOORGEVEL VAN HET
WEESHUIS.

Was de Middeleeuwsche tijd voor Aardenburg niet zeer rustig geweest, ook het tijdvak der Republiek was verre van vredig. Staats-Vlaanderen, zooals Zeeuwsch-Vlaanderen toen heette, omdat het generaliteitsland was, niets in zijn bestuur te zeggen had, maar direct door de Staten-Generaal bestuurd werd, lag als verst vooruitgeschoven post der Zeven Vereenigde Provinciën naar den grooten vijand toenmaals van ons land, naar Frankrijk. Alleen de vrij weerlooze Spaansche, later Oostenrijksche Nederlanden scheidde het ervan, langs de zee kust een smalle strook maar. En zoo stonden reeds een paar tientallen jaren na het sluiten van den vrede van Munster de Franschen voor Aardenburg, in het rampjaar 1672. De kleine vesting, met gedeeltelijk vervallen versterkingen, met slechts een gering garnizoen, heeft toen de verovering van Zeeuwsch-Vlaanderen verhinderd en daardoor wellicht voorkomen, dat de Fransche legermacht zich in vereeniging met de Britsche vloot van de Zeeuwsche eilanden meester maakte. Onder aanvoering van den graaf d'Ancre kwamen eenige duizenden Franschen voor het stadje, doch werden door eenige honderden Nederlandsche krijgslieden onder den vaandrig Elias Beekman, die later versterking uit Sluis ontving, in een tweetal aanvallen moedig afgeslagen. De burgerij, onder leiding van den burgemeester Pieter Roman, wiens vrouw Margaretha Sandra zich als een tweede Kenau Simonsdochter Hasselaar schijnt gedragen te hebben, vocht dapper mede. Bij den tweeden aanval werden negen en dertig Fransche officieren, tachtig à negentig gekwetsten en ruim vijfhonderd ongedeerde minderen gevangen genomen, voorloopig opgesloten in het ongebruikte deel van de Sint Bavo-kerk en later afgevoerd naar Veere en Zierikzee. De kerkbank met ingesneden naam van den burgemeester Roman staat nog steeds in de Hervormde kerk, de degen en tabakszak van den aanvoerder Beekman berusten nog altijd in de historische verzameling op het stadhuis. Tevens hangt er nog in de gang van het raadhuis een oud schilderij, de berenning van Aardenburg in 1672 voorstellende en eenige oude gravures over dit wapenfeit, waarvan er eene op blz. 176 gereproduceerd wordt. Van groot historisch belang schijnt mij het dappere verzet van Aardenburg niet toe, al is het dan ook in latere jaren zeer opgemeld. Maar aan den donkeren hemel van 1672 was het het eenige lichtpunt en schonk zoo aan het overige Nederland moed en zelfvertrouwen terug.

Evenals het overige West Zeeuwsch-Vlaanderen kreeg Aardenburg veel vluchtelingen om des geloofs wille uit Vlaanderen en Frankrijk. Onder de Vlamingen waren talrijke Doopsgezinden, die al spoedig te Aardenburg een „Vermaanhuis” hadden. Tot de Aardenburgsche Doopsgezinde gemeente hebben bekende families behoord, zooals de van Eeghen's en de Dyserinck's, waarvan de eerste familie in het laatste gedeelte der vorige eeuw nog een lid als leeraar aan Aardenburgs Mennistenkerk gaf. Hun kerkje, „het Lam”, nog steeds achter de huizen gelegen, volgens de wetten der Republiek voor de Godshuizen der Dissenters, is gerestaureerd in het laatst der achttiende eeuw. Het merkwaardigste erin is wel de oude steen, „het Lam” voorstellende, nu nog ingemetseld in het voorportaal der kerk. Merkwaardig is ook wel,



Foto C. Steenbergh.

AARDENBURG.
WEESHUIS MET HERVORMDE PASTORIE.

dat deze Doopsgezinde gemeente bijna uitsluitend uit arbeiders en boertjes bestaat, terwijl de Aardenburgsche burgerij Ned. Hervormd is, juist in tegenstelling met zoo menig andere Doopersche gemeente. De oude Fransche kerk is een goede eeuw geleden opgeheven. De Fransche prediking werd niet meer verstaan en het ledental was zeer geslonken. Hun kerkgebouw, dat totaal verbouwd is, dient tegenwoordig tot bewaarschool der Hervormde Gemeente. Het avondmaalzilver der Walengemeente is overgegaan aan de Hervormde gemeente en draagt tot inschrift: „Elisabeth Berton femme De T. Sambar-Viseux a donné ces vaisseaux pour l'usage de la Sainte Cène du Seigneur de l'église Française d'Aardenburgh et est décédée le 12 Mars 1664". Er onder is de pelikaan gegraveerd, met haar bloed haar jongen voedend. Het overige avondmaalzilver der Hervormde kerk zijn schotels, geschonken door „Jacob Christiaansen Pieterszoon, stierf 13 December 1773" en draagt tot onderschriften „Ab hoc momento" en „Sublimora petamus" en „Amor meus est crucifixus". Dan zijn er nog twee zilveren bekers, ook met de pelikaan, waarop: „Aan de Christelijke Hervormde Gemeente te Aardenburg ten gebruike bij de viering van het Heilig Avondmaal des Heeren. Gelegeterd door wijlen den Edelachtbaren Heer Elias Vermere, oud-burgemeester en laatst wethouder derzelve stad, aldaar geboren 2 October 1742 en overleden 9 Februari 1833.

Het achttiende-eeuwsche Aardenburg droomde zachtken den tijd door, zooals toen zoo ongeveer geheel Nederland, alleen eens opgeschrikt door den inval der Franschen in 1747, die Zeeuwsch-Vlaanderen binnenkwamen en er onbarmhartig roofden en plunderden. Het had in die achttiende eeuw een zeshonderdtal inwoners, bestuurd door burgemeesters, schepenen en een baljuw, die hier in rustige rust, alleen nu en dan eens gestoord door onderlinge twisten, of vitterige kwesties met andere dergelijke stadjes, hun tijd doorbrachten. Nog steeds was er een haventje op het Zwin, waardoor de beurtschippers nog naar Holland komen konden. Uit die achttiende eeuw dateert de eenig overgebleven poort onzer plaats, de oude waterpoort, nog altijd bij de bevolking „de kaaiport" geheeten, al is er ver in den omtrek geen watertje, laat staan een schip meer te zien. Die poort, hoe interessant ook en hoe ook een oud cachet aan Aardenburg gevend, is een sta-in-den-weg voor de boeren. De doorgang is namelijk vrij nauw, een eenigszins breed geladen boerenwagen schuurt langs de binnenwanden, die dan ook geheel en al glad zijn en glimmend. En de voerman, die zijn voer wat al te breed opgetast heeft, blijft er in steken. In 't begin der negentiende eeuw viel de laatste schuit Aardenburg binnen, de haven was onbeveerbaar geworden door dichtslibbing, en tegenwoordig wijst alleen nog een met riet begroeide laagte, die zich door den Havenpolder kronkelt, het laatste overschot aan van wat eens Aardenburgs glorie en bron van inkomsten was.

Een paar bekende predikanten had Aardenburg ook in de achttiende eeuw. Ten eerste de Doopsgezinde leeraar Jan Nieuwenhuyzen, die later de stichter zou worden van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, en de Hervormde predikant Moens, wiens blinde dochter Petronella Moens de dichteres is van verscheidene Evangelische gezangen, die wij nog in onze kerken zingen.

In 1795 viel Zeeuwsch-Vlaanderen in handen der Franschen, die het bij het Haagsch verdrag behielden en met de Oostenrijksche Nederlanden bij Frankrijk inlijfden. Van Aardenburg uit, waar hij zijn hoofdkwartier had, belegerde de bekende Fransche generaal Moreau de hoofdvesting dezer streek, Sluis, met welks val ook het lot dezer streek bezegeld was. Tot 1813 bleef ons stadje in handen der Franschen, toen bevrijdde Zeeuwsch-Vlaanderen zich zelf en voegde zich terstond bij het oude vaderland en wel bij de provincie Zeeland. Nog een oogenblik van schrik maakte het door in 1830. Een ongeregelde bende Belgen onder den vicomte de Pontécoulant, troepen, die door den nieuwen Belgischen staat later gewoon verloochend werden, trokken Zeeuwsch-Vlaanderen binnen en bezetten Aardenburg. Kort daarna werden zij echter afdoende verslagen voor Oostburg door Nederlandsche troepen onder kolonel Ledel, wiens portret nog steeds op het stadhuis te Oostburg hangt en op wiens graf op het kerkhof aldaar een gedenksteen geplaatst is, dapper bijgestaan door de Nederlandsche burgerij onder aanvoering van Mr. Jan Egbertszoon Risseeuw, „Jantje, de advocaat", zooals de bevolking hem noemde. Daarop volgde ook de ontruiming van Aardenburg. En met geheel Zeeuwsch-Vlaanderen bleef Aardenburg in 1839 Nederlandsch, zooals het zelf wenschte.

Daarna bleef hier weer rust. Het garnizoen verdween, de vestingen verdedigingswerken werden bouwland of wandeldreven. Scheepvaart was er totaal niet meer. Aardenburg was aangewezen om een landbouwdorp met stadsuiterlijk te worden. De oude schansen

om de stad werden geslecht of tot buitenverblijf gemaakt van oude, aanzienlijke Zeeuwsch-Vlaamsche families. De trek naar de stad en naar enkele streken vol natuurschoon, als het Gooi, den Veluwezoom, was nog niet zoo sterk, reizen ging bezwaarlijk en traag, zoodat men meer in zijn streek bleef en het daar zoo aangenaam en genoegelijk mogelijk voor zich inrichtte. Zoo is Aardenburg, met zijn veel geboomte, gelegen op den rand van zand en klei, een tijdlang „het Haagje" van Zeeuwsch-Vlaanderen geweest, een tijd, die nu ook al weer voorbij is. De oude „wandelbosschen" zijn voor een groot deel gesloopt, en herschapen in bouwland, veel hout om Aardenburg heen is gekapt en nog slechts een enkel buiten is er overgebleven. Van den ouden roem der stad is behalve een enkel gebouw en de rijke instellingen, nog slechts de geschiedenis over.

Geschiedenis beleefd heeft het echter in deze oorlogsjaren nog wel. Eerst de intocht en het verblijf der duizenden Belgische vluchtelingen, die voor een goed deel onderkomen vonden in den ouden Sint Bavo. En daarna het oorlogsgeweld langs de grenzen, nachtelijke vliegersraids, dag in dag uit geschutgedonder, nu eens verder af, dan weer dichterbij en ten slotte, de laatste dagen van den krijg, de achterhoede-gevechten vlak langs de grens. En nu ten slotte de bedreiging der Belgische annexionisten, die gelukkig goeddeels afgewend schijnt te zijn. Gelukkig, want warm heeft steeds het Aardenburgsche hart gedurende de laatste eeuwen geklopt voor Nederland en Oranje. En dit doet het nog.

Van de oude glorie van Aardenburg is nog maar een zwakke schim over. Moge het zich steeds groot blijven betoonen in alles, waarin een kleine landbouwplaats groot kan zijn, in eendracht, rechtvaardigheid, in trouw aan vaderland en zeden. P.

TROPISCH BUITENLEVEN.

II.

SARINA AMPAT.



DE BERENNING VAN AARDENBURG IN 1672.

SASTRO en Kario waren indertijd te zamen als contractanten van Java naar Deli gekomen, werkten steeds in dezelfde ploeg volk, bewoonden dezelfde jondok (Javanen woning) en waren vrienden geworden. Indien de eene een zwaardere dagtaak had dan de andere, zoodat hij niet op tijd gereed kon zijn, hielp de andere hem gedurende een uurtje en samen liepen ze dan terug naar de gemeenschappelijke woning. 's Avonds na het werk zaten ze dikwijls tot in den nacht te praten over hun toean, het werk, of over hunne vrouwen en kinderen. Want ze waren reeds spoedig na aankomst getrouwd en al waren de uitverkorenen geen schoonheden en doodgewone contractvrouwen, ze waren toch liever getrouwd en kregen zodoende

een apart kamertje in de pondok, dan dat ze boedjans, vrijgezellen, bleven, die allen in één vertrek bij elkaar gestopt werden.

Zoo werden ze een paar van die „goede" Javanen, die een kern vormden van het Javaansche werkvolk op de onderneming, welke steeds opnieuw contracteerden en die gewend waren aan tucht en orde.

Op zekeren dag kwam Kario 's morgens voor het kantoor, behoorlijk voorzien van een verlofbriefje van den assistent onder wien hij werkte, en verzocht om twee gulden voorschot op zijn loon, omdat zijne vrouw gestorven was en er natuurlijk extra uitgaven kwamen. Je raakt gewend aan zulke boodschappen en denkt er zelfs niet meer aan een woord van deelneming te uiten; ze verwachten 't niet en zelf zijn ze even onbewogen als ze zouden zijn bij het vragen van voorschot, omdat ze trouwen gaan. Maar wel informeer je, waarom ze niet tijdig naar het hospitaal is gezonden, en je verbiedt de begrafenis, voordat de dokter den dood en de doodsoorzaak heeft vastgesteld.

Op de eerste vraag kwam natuurlijk een onbevredigend antwoord: — de vrees voor het hospitaal is in die kringen al even groot als bij het meerendeel der Europeanen — en nadat ook de dokter zijn taak vervuld had, kreeg Kario zijn twee gulden om wit katoen te kopen voor het lijk van zijne vrouw. De kleine heuveltjes op de Javanen-begraafplaats vermeerderden met één en Kario stond den volgende dag weer te werken alsof er niets veranderd was.

Niet lang daarna hurkte hij weer voor het kantoor; het was hari-besar, de vrije dag. Hij was op z'n mooist aangedaan: een echte gebatikde lange sarong plooidde zich om zijn lenden en beenen, een smetloos wit jasje omsloot z'n bovenlichaam en om het hoofd droeg hij een donkere Djokja'sche hoofddoek, strak langs de slapen gebonden.

„Ada apa?" Wat is er?

„Tabeh, toean besar, ik vraag verlof om tot u te spreken; ik hoop dat u niet boos op mij zult worden.... ik vraag verlof om te trouwen met Sarina Ampat!"

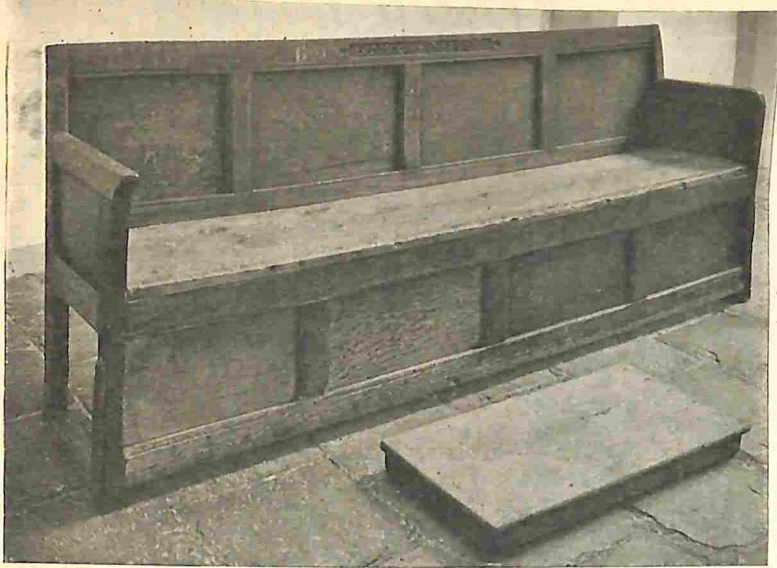


Foto C. Steenbergh

AARDENBURG. DE BANK VAN BURGEMEESTER ROMAN IN DE HERVORMDE KERK.

Wat; met die? Met de jongste en mooiste van de laatste groep contract-vrouwen, die van Java waren gekomen?

„Kario, die is veel te jong voor jou en ook te mooi; daar zal je niets dan last van krijgen. Jij, zoo'n orang toea, zoo'n oude man en dan zoo'n kind tot vrouw? Als jij weer trouwen wilt, dan moet je eens rondzien bij de oudere vrouwen, maar Sarina Ampat is niets voor jou. Die wil méér opschik hebben, dan jij betalen kunt en dan weet je wat er gebeurt! Wil ze jou wel eens hebben?”

„Saja toean besar!”

Hij maakte een lichte hoofdbeweging naar den weg, die langs het kantoor liep en daar kwam ze aan, verlegen heupwiegend, met neergeslagen oogen. Glanzend zwart de zware haarwring, waarin een vuurroode Kembang spatoe, coquet langs de slapen, omlijstend het lichtbruine, regelmatige gelaat, waarin slechts nu en dan de amandelvormige oogen onder de lange wimpers, de bruine pupillen vertoonden. Een helderwitte kabaia, vastgehouden door een drietal gouden spelden, omsloot haar slank lichaam van jonge vrouw, terwijl een nieuwe sarong onberispelijk om hare heupen en beenen was gevouwen. 'n Paar coquette muiltjes aan hare voeten voltooiden het geheel. Terwijl ze neerhurkte naast Kario, bewoog ze nerveus de slanke vingers met rood geverfde nageltjes en keek schuchter voor zich neer.

Dat was Sarina Ampat en ik kon niet nalaten, Kario nog eens vaderlijk in overweging te geven, om liever een oudere editie van het vrouwelijk geslacht tot levensgezellin te nemen. Maar natuurlijk te vergeefs en toen Sarina ook met een fijn stemmetje verklaarde, dat ze Kario tot man wilde hebben, meende ik, dat ik er genoeg van gezegd had. Ik kende m'n volkje en wist bij ervaring, dat rustverstoringen onder de Javanen of tusschen de Javanen en de Chineezzen, meestal veroorzaakt werden door vrouwen van het type van Sarina Ampat; het „cherchez la femme” is internationaal van toepassing.

Er bleef mij dus niets anders te doen dan hem een briefje mee te geven voor den mohammedaanschen priester, die hem trouwen zou, en na het traditioneele voorschot op loon, dat ook in zoo'n geval noodzakelijk is, ontvangen te hebben, gingen ze heen: Kario voorop en gevolgd door de heupwiegende, coquette Sarina Ampat.

’t Was een rustige tropenmorgen in het begin der maand, dat ik op het kantoor zat te werken aan het administratieve gedeelte van mijn taak. Behoudens het geluid van een loeiende trekos in de verte was er geen gerucht dat storend werkte; en enkele vogel tijlpte in de bamboehaag langs den weg....

Plotseling een zacht kuchje, daarbuiten. Ik kende dat geluid: een Javaan, die onhoorbaar is genaderd en nu zijn aanwezigheid kenbaar wil maken. Laat maar wachten! Weer een zacht gekuch; nu dringender.

Ontstemd kijk ik op zij door de openstaande deur en zie twee Javanen zitten. De eene is onze vriend Kario, maar de andere? Wat is er met dien man gebeurd? Dat is geen menscheijk gelaat meer! Verschrikt spring ik op en ga naar buiten; nu zie ik 't: 't is Sastro! Maar hoe! Z'n jasje en sarong zitten vol bloed en zijn gezicht is onherkenbaar. Bijna van oor tot oor, dwars over zijn neus, loopt een diepe snede, die z'n gelaat als 't ware in twee helften heeft gescheiden. In de bovenste helft kijken de oogen onbewogen strak voor zich uit; in de onderste helft staat de mond met saamgeknepen lippen en daartusschen in de breede snede, waarvan de gezwellen wonden zacht nabloeden.

„Wie heeft dat gedaan?” barst ik uit, verontwaardigd over een dergelijke mishandeling.

„Saja, toean besar,” antwoordt Kario onverstoort. „Dat heb ik gedaan!”

Nu moet je toch heel wat hebben meegemaakt om niet paf te staan voor het feit, dat de dader van zoo'n aanslag doodkalm tesamen met zijn slachtoffer bij je komt, dat ze naast elkaar neerhurken als in vollen vrede en rustig afwachten, welke maat-

regelen je nu zult nemen. Woedend sommeer ik het onmensche om eene verklaring te geven van zijn misdaad.

Kalmweg vertelt hij, dat, sedert hij met Sarina Ampat in de pondok is gekomen, Sastro boosaardige plannen had. Sastro was een knappe Javaan, veel jonger dan zijn vriend, en misschien terecht twijfelde Kario zoowel aan de huwelijksrouw van zijne jonge echtgenoot als aan de betrouwbaarheid van zijn makker. Het begon Kario te vervelen, die blikken van verstandhouding tusschen die twee en voordat het tot erger kwam, „heb ik hem vanmorgen een slag met mijn kapmes over zijn gezicht gegeven en nu kom ik hier om hem naar den dokter te brengen.”

Simple comme bonjour! En omdat ik al lang geleerd had om me over niets bij dat volk te verbazen en dat een nader onderzoek naar de beweegredenen toch nutteloos was, vroeg ik geen nadere bijzonderheden, doch begon de wonde te behandelen als voorzorg tegen infectie van het ongetwijfeld vuile kapmes. Daar stonden we: Kario, de dader, hield de kom met sublimaat vast, terwijl ik de groote wonde zoo goed mogelijk uitwiesch; Sastro vertrok geen spier en zweeg nog steeds. Ik zag nu dat de slag met groote kracht was toegebracht; beide wangen waren geheel dóorgesneden terwijl de neus door midden was geslagen. Iets hooger getroffen en de beide oogen waren vernietigd. Woedend over zoo'n weloverdachte misdaad barstte ik nog even los, doch Kario was blijkbaar voldaan over het feit, dat zijn jonge mededinger voor altijd mismaakt in het gelaat was en liet al mijne verwijten langs zich heen gaan.

„Sastro naar het hospitaal en jij naar de gevangenis, beast!”

„Saja, toean besar!” klonk 't zacht terug en even kwam 't in me op, dat 't toch flink van hem was om de consequentie's van zijn daad zoo moedig te dragen. Hij had kunnen vluchten als hij z'n straf ontgaan wou — maar neen, de daad was verricht; bij Sastro was vermoedelijk alle drang tot nadere kennismaking met Sarina verdwenen en nu wilde hij hem ook zoo spoedig mogelijk door den dokter laten genezen en zelf zijn straf ondergaan, totdat hij weer als een vrij man terug kon komen.

Ik schreef den beschuldigingsbrief aan den magistraat, gaf een Bengalees als begeleider mede en daar gingen ze: Sastro met een dot sublimaat-natte watten voor zijn gelaat, ondersteund door Kario en gevolgd door den baardigen Bengaleeschen oppasser, die de bebloede kleeren en het kapmes, waarmede de daad gepleegd was, droeg. De eene naar het hospitaal en de andere naar de gevangenis....

Veertien dagen later meldde Sastro zich weer bij zijn ontslag uit het hospitaal; de wonde was keurig gehecht, doch het breede litteken en de gebroken neus maakten hem bijna onkenbaar. Ik vond het toch noodig om hem bij een andere ploeg in te deelen, ver van de verleidelijke Sarina Ampat, die misschien te spoedig zou gewonnen aan het misvormde gelaat. Doch toen Kario zijn straf uitgezeten had en terug kwam in de pondok, behoefde hij niet meer bevreesd te zijn, dat Sarina hem niet trouw was: de vrees voor zijn kapmes, waar hij zoo vlug mee was, zat er voor goed in bij eventueele mededingers.

H. G.



Foto C. Steenbergh.

AARDENBURG.
DE ACHTTIENDE-EEUWSCHE KAAIPOORT.

Het oude huis aan de Nieuwebrugsteeg.

ONZE lezers zullen zich ongetwijfeld de polemiek herinneren tusschen de heeren Corn. J. Gimpel en C. Visser over bovengenoemd huis in de nos 30, 34 en 50 van onzen jaargang 1918. In het laatst verschenen nummer van „Amstelodamum” nu lezen wij van de hand van den heer G. D. Bom H. Gzn, over dit huis nog eenige belangwekkende mededeelingen. Wij willen ze onzen lezers, die ongetwijfeld in het geval belang stellen, niet onthouden, geven er echter onze bevreemding over te kennen, dat de heer Bom zijn stukje niet aan „Buiten” toezond waarin de discussie oorspronkelijk was opgenomen, maar aan een blad dat haar overnam, en dat de redactie van dit blad, wat toch zeker correct ware geweest, naliet den heer Bom naar *ons* te verwijzen, bevreemdt ons niet minder. Ook dat noch de heer Bom noch de Redactie van „Amstelodamum” het noodig hebben geacht, ons het bedoelde artikel te zenden, is eenigszins zonderling.

Ter zake. De heer Bom dan schrijft:

De teekening van R. Vinkeles uit 1764 stelt beslist voor het hoekhuis aan de Oostzijde der St. Olofspoort, met een kort inzicht in de O. Z. Enge Kapelsteeg ernaast, en daarnevens weder het hoekhuis van de oostzijde der Warmoesstraat. Op eene teekening van Lamberts uit 1816, die ter archieve berust, kan men den gevel in de Warmoesstraat bezien; dan vindt men in de steeg de drie étages in den zijmuur en de hijschbalk daarboven terug, al was het huis toen reeds erg gedefloreerd en de rococo-hals van den voorgevel verdwenen.

Aangaande het hoofdgebouw van de teekening van Vinkeles het volgende. Toen in 1618 de St. Olofspoort was afgebroken, werd op het oostelijke of grootste grondvlak der beide voormalige rechtstanden, een huis gebouwd, geheel door de Hendrick de Keyser-school, met één trapgevel, daaronder twee kruiskozijnen en daaronder een hooge winkelverdieping met luifel aan de zijde der Enge Kapelsteeg, en met twee trapgevels, daaronder vier kruiskozijnen en daaronder, voor den eersten traphals, denzelfden winkel, maar zonder luifel en erachter, dus onder den tweeden traphals, eene groote woonkamer aan de zijde der St. Olofspoort. In dezen dubbelen gevel plaatste men den gevelsteen met *St. Oloofs Port*, en, boven den winkelhoek, den tijdsteen met: Anno 1618. (Zie voor den gaven trapgevel aan de luifelzijde: T. van Domselaar, *Amsterdam*, vierde boek, blz. 77, een klein 4° prentje, of, vergroot: dr. G. J. Vos Az., *Amstels kerkelijk leven*, na blz. 20, een dubbele folio prent). In de zeventiende eeuw is er in de Enge Kapelsteeg (zuidzijde) een zware brand geweest, welke oversloeg naar voormeld hoekhuis der St. Olofspoort, en de zolder-verdiepingen geheel vernielde; vandaar de onnoembare gevelbekroning op de teekening van Vinkeles.

Zóó zullen er, behoudens kleinere ontsieringen, weder 65 jaren verlopen zijn, toen er, in den nacht vóór Zondag 17 October 1830, bij den broodbakker, die toen het perceel Warmoesstraat 1 bewoonde, een felle brand uitbrak, welke tot het ervoor liggende hoekhuis oversloeg, beide perceelen weldra geheel deed instorten en vier der andere belendende huizen, benevens de kerk, zwaar beschadigde.

Na 1830 is laatstgenoemd hoekhuis op sjofele wijze herbouwd; het heeft sindsdien allerlei eigenaars en bewoners gehad, vaak ordelijke menschen, maar ook soms jaren lang kwaad volk; ook is het geruimen tijd bekend geweest als het huis van Gouden Willem, den waarzegger.

Na diens débacle is het perceel gelukkig voor goed in vaste handen gekomen, toen de Kerk het n. l. heeft doen aankopen, waarna de winkel-balklaag weer op straathoogte is gebracht, en de „chronique mystérieuse” is verdwenen.

Naar de Redactie (van „Amstelodamum”) weet mede te deelen, kan de heer Gimpel zich met bovenstaande oplossing vereenigen.

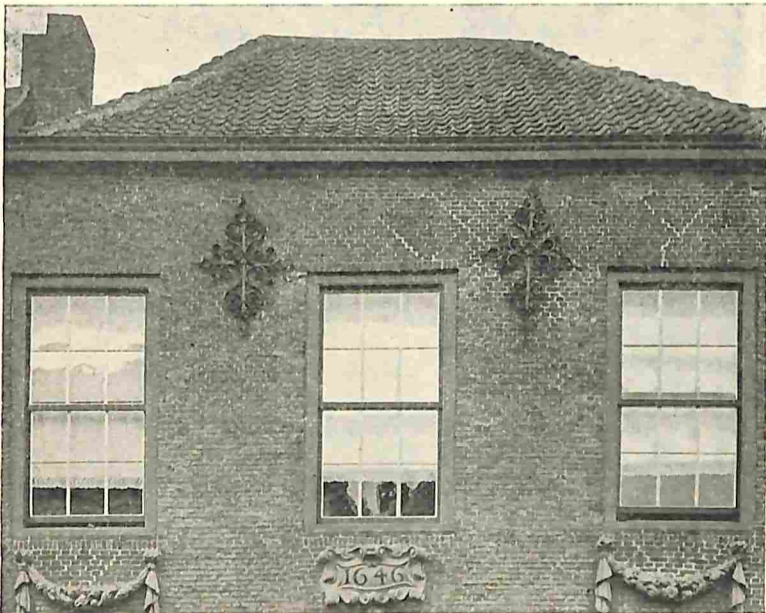
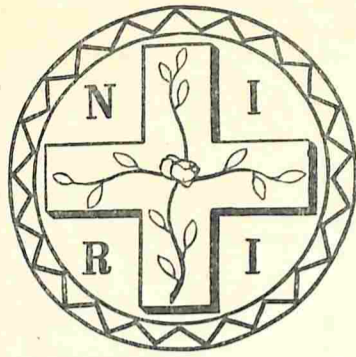


Foto C. Steenberghe.

AARDENBURG. OUD GEVELFRAGMENTEN

I. N. R. I.



Naar men wil stonden boven het kruis van Jezus de vier letters I. N. R. I., welke dan beschouwd worden als de beginletters der Latijnsche woorden: Jesus Nazarenus Rex Judaeorum d. w. z. Jezus de Nazarener, de Koning der Joden. Intusschen bedenke men dat die vier letters, als initialen van een gelijk aantal woorden, naast elkaar geplaatst, veel ouder zijn dan het kruis van Golgotha. Vóór den tijd, in welken men op de gedachte kwam het later algemeen inzwang

gekomen crucifix — kruis met aangehecht Christusbeeld — te vervaardigen, hetwelk wellicht uit de twaalfde eeuw dateert, werd Jezus voorgesteld, met de rechterhand wijzende op een in de linker gehouden boek, op welks opengeslagen bladzijden te lezen stonden de bekende woorden uit Joh. VIII: 12 „Ik ben het licht der wereld.” Zóó komt het o. a. voor op een schilderij van de Palatijnsche kapel, uit de twaalfde eeuw. Eerst later zijn hiervoor in plaats gekomen de aan het kruis gehechte letters I. N. R. I., welke het eerst boven het hoofd van Jezus voorkomen op een Mozaïek uit de achtste eeuw, in de Vaticaanse bibliotheek, en waaraan men de bovengenoemde beteekenis heeft toegekend, terwijl zij reeds lang vóór onze jaartelling een plaats vonden om het Rozekruis. Volgens sommigen zou aan dit oude mystieke teeken de naam ontleend zijn der Orde van de Rozekruisers, welke feitelijk in het leven geroepen werd door verkeerd begrepen ironie in de strijdschriften van den Adelberger Abt Andreae († 1654), die zich verzette tegen de heerschende richting in de Kerk van zijn dagen, maar zonder deze daarbij in haar beginselen aan te tasten en aan wiens bedoelingen de Rozekruisers van toen en later zeker weinig beantwoordden. 1) De letters van dit zeer oude symbool moeten volgens sommigen aldus verklaard worden: De I. aan begin en eind beteekent het grondbeginsel aller dingen, de N stelt de involutie van den geest voor, die neerdaalt in de stof, dat is dus het individueele leven, terwijl de R. het ontwaken der natuur door het goddelijk woord moet verbeelden.

De Alchemisten beschouwen ze als de beginletters der Latijnsche woorden: „Igne natura renovatur integra,” d. w. z. door rein, of heilig, vuur wordt de aarde vernieuwd.

Volledigheidshalve zij nog vermeld hoe dr. Hartmann, in zijn bekend werk „Magie,” de beteekenis dezer letters op zijne wijze verklarend, zegt dat de I, als eerste letter van het Hebreuwsche woord Jaam, het *water*, de N, als beginletter van 't Hebr. Noer, het *vuur*, de R, als aanvang van 't Hebr. Roeach, de *lucht* en de laatste I, als begin van 't Hebr. *Jabeschah*, de aarde aanduidt. Bij deze verklaring wordt dan gewezen op het feit, dat de ouden slechts de vier elementen van Aristoteles kenden, uit welke alles geacht werd te bestaan, n. l. water, vuur, lucht en aarde, welke dan uitgedrukt zouden zijn in de bekende letters I. N. R. I.

F. W. DRIJVER.

1) Zie mijn *Mozaïek*, uitg. P. Noordhoff te Groningen, 3e druk, blz. 183 vlgg.

DE PELSJAGERS.

31) EEN VERHAAL UIT ATHABASCA
DOOR HULBERT FOOTNER.

ALS een dappere doch in het nauw gedreven generaal overwoog Colina de situatie van alle gezichtpunten, zonder het gevaar te onderschatten. In werkelijkheid had ze niet anders dan een moreel wapen tegen de Indianen. Als dat haar in den steek liet, wat dan? De duisternis naderde en het zou moeilijk zijn hen in het duister met haar oogen en haar stem vrees in te jagen. Bovendien waren haar paarden bijna uitgeput van vermoeienis. Hoe kon ze ze loslaten om te grazen, omringd door vijanden? Zij wist dat het een geliefde krijgslist van de Indianen was om in het duister de paarden van hun tegenstanders weg te jagen. Colina was de eenige van haar gezelschap die een geweer droeg.

Zij sloegen het bosch in, uit het gezicht van hun vervolgers en spoorden hun paarden tot den grootst mogelijken spoed aan. Colina besloot het beste gebruik te maken van de ondervinding van Nesis.

„Nesis,” riep ze, „jij kent die menschen. Wat zullen we doen?” Nesis richtte haar welsprekende oogen op Colina en beduidde, dat zij moesten doorrijden. Als de zon onderging, zou ze zeggen wat ze moesten doen.

Een uur lang reden ze door zonder te spreken.

Het was nog licht, toen ze weer op een weide aankwamen. Nesis gaf Colina te kennen dat ze halt moesten houden bij den woudzoom aan den anderen kant en, de paarden aan een lijn bindend, lieten ze deze grazen. De paarden moesten eten en rusten en dit scheen een geschikte plaats. Intusschen stak Cora een vuur aan en bereidde ze het avondmaal met een gezicht alsof het een picnic gold op een uur afstand van huis.

Ze waren nauwelijks afgestegen of de Indianen verschenen uit

het bosch aan de overzijde. Toen ze de meisjes zagen halt houden, stegen ze ook af, zonder naderbij te komen, en maakten ze een groot vuur. Er lag ongeveer een kwart mijl tusschen de twee vuren. Het werd duister. Colina zat buiten het licht van haar vuur naar het andere vuur te kijken. Nesis nam het geweer en ging langs het spoor verder om verrassingen van die zijde te voorkomen. Cora hield de paarden in het oog en sloeg haar meesteres gade met stille vereering in haar oogen.

Na anderhalf uur kwam Nesis terug; ze gaf Cora een teeken om de paarden te zadelen en ging zelf op verkenning uit in de weide. Ze kwam spoedig terug en beduidde Colina dat zij van dien kant niet bewaakt werden en dat zij nu voort moesten rijden. Blijkbaar waren de Indianen zorgeloos, daar ze meenden hen in het spoor gevangen te hebben. Indianen houden er niet van in de duisternis op wacht te staan.

Zacht maakten zij zich gereed; ze droegen zorg dat het licht van het vuur hun bedrijvigheid niet verraadde. Nesis laatste daad bestond in het opstapelen van nieuw hout op het vuur. Colina keurde alles, wat ze deed, goed en was blij, dat zij haar de zorg voor alles kon overlaten. Zij kon echter niet gissen hoe zij de Indianen, die vooruit waren gegaan, zou kunnen ontwijken.

Ze stegen op en lieten de paarden stapvoets het bosch in rijden. Colina kon het spoor niet onderscheiden, doch de paarden wel. Nesis ging voorop. Ze bestegen een kleinen heuvel en daalden aan de andere zijder weer af. Aan den voet van den heuvel werd het spoor doorsneden door een ondiepe beek, welke over een bedding van steenen naar de rivier vloeide. Nesis liet haar paard in het midden er van stilstaan. Ze liet Colina dicht bij komen en wees haar, dat ze hier rechts af moesten slaan en hun paarden door het water moesten laten loopen, teneinde geen sporen achter te laten.

Meer dan een uur lang reden ze moeizaam over de steenen. De schrandere paarden stapten voorzichtig verder met de koppen dicht bij den grond. Ze bevonden zich nu tusschen de hooge, steile oevers van een coulée. De boomen werden langzamerhand schaarscher en boven hun hoofden werd een breede met sterren bezaaide streep lucht zichtbaar. De Indianen zouden vóór het dag werd onmogelijk de plaats kunnen vinden, waar zij het spoor verlaten hadden. Colina's moed werd levendiger. Ze zouden de list natuurlijk onmiddellijk doorzien, doch zij zouden nog meer tijd verliezen met het zoeken naar de plaats waar het spoor de beek verliet. Als de paarden slechts verscher geweest waren!

Ten slotte verliet Nesis de bedding van het beekje en dreef zij haar paard schuin den linkeroever van de coulée op.

Over den rand van de coulée opende zich een prachtig nachtgezicht voor hen. Vóór hen strekte zich de kale prairie uit, eindeloos als de zee; in het zwarte gewelf boven hen fonkelden millioenen sterren. Het was stil en het vroom; de adem der paarden was zichtbaar. De zachte geur van het weelderige bufful-gras streefde Colina's neus. De vermoeide paarden werden er opgewonden van, stampten op den grond en trokken aan de teugels.

Ze hielden halt en de oogen van Nesis richtten zich naar den sterrenhemel om de richting te bepalen. Ten laatste wees ze naar het zuid-oosten. Colina wist, dat het het zuidoosten was, omdat de poolster, de vriend van elken nachtelijken reiziger, links achter haar was.

„Maar het Kakisa dorp en het spoor naar Enterprise is daar,“ wierp ze tegen, terwijl ze naar het noord-oosten wees.

Nesis knikte toestemmend. Met haar gracieuse en welsprekende gebaren deelde ze Colina mede, dat dat gedeelte van het land bedekt was met bosschen, waardoor ze niet zonder een spoor zouden kunnen rijden. Zuidoost strekte zich de vlakke prairie uit tot aan de groote rivier, die van de verre hooge bergen kwam.

„De Spirit-rivier?“ vroeg Colina.

Nesis knikte bevestigend en beduidde haar, dat als zij die bereikt hadden, zij een vlot zouden maken en zich naar Fort Enterprise zouden laten afzakken.

„Goed!“ zei Colina. „Laten we dan verder gaan. De maan zal straks opkomen. Zoodra we water bereiken, zullen we kampeeren.“

HOOFDSTUK XXIII.

HET VERHOOR.

De Heer Wilfred Pascoe, ambtenaar van het Openbaar Ministerie, stond op en schraapte zijn keel op welluidende wijze. Hij haalde zijn zakdoek te voorschijn, poetste de glazen van zijn lorgnet, stak de zakdoek weer in zijn zak en zweeg veelbeteekenend. De



Foto C. Steenbergh.

AARDENBURG. OUDE GEVEL.

Heer Pascoe was er van overtuigd, dat hij de voornaamste attractie van de Ambrose Doane-zaak was, en dat de gonzende menigte, welke de gerechtszaal tot in alle hoeken vulde, alleen was gekomen met het doel hem, den beroemden jurist uit het oosten, het requisitoir te hooren uitspreken. Inderdaad, naar zijn meening was hij de eenige man van beteekenis in het geding. Denholm, de advocaat van den beklagde, was een gevatte, handige jongen, doch 't was maar een jongen! Wat den rechter betreft — wel, men weet wat voor soort van menschen rechters zijn in de afgelegen provincies! De bewoners van Prince George hadden niet vaak het voorrecht te kunnen luisteren naar iemand als hij, en daarom zou hij ze niet teleurstellen. Hij was een man met een waardig voorkomen en een blozend gezicht, gekleed in een goed zittend jaquet, waarvan de panden langs zijn welgerond lichaam afhingen als de vleugels van een kropduif.

„Mijne heeren, leden van de jury,“ begon hij met een stem, die bescheidenheid en zachtzinnigheid verraadde, „in de laatste vier dagen hebben wij in deze gerechtszaal een buitengewoon drama zien ontvouwen. In de annalen der criminaliteit van dit land zullen wij tevergeefs naar een precedent van dit geval zoeken. In het verleden hebben wij recht moeten spreken over Indianen en personen van gemengd ras wegens opstand tegen het wettelijk gezag. In die gevallen heeft barmhartigheid steeds de straf verzacht; wij gevoelden ons in de positie van den vader, die zijn kind kastijdt.

„Hier staan wij tegenover andere omstandigheden. Hier hebben wij een blanke, iemand van ons eigen ras, beschuldigd van ophitsing der inboorlingen tegen het Gouvernement. Met woord en daad poogde hij duivelsche hartstochten tot eigen

voordeel te ontketenen! Allen, die den middelbaren leeftijd bereikt hebben, weten, wat een Indianen-oorlog in dit land beteekent. Wij sidderen bij de gedachte aan de gillende, beschilderde demonen, de vlammen, de martelingen, de onteerde familiën! Mijne Heeren, het — het kost mij moeite over deze zaak met passende gematigdheid te spreken.

„Wanneer wij ons zetten tot onderzoek der getuigenissen, staan wij tegenover een bijna onuitwarbaar kluwen. Maar, Mijne Heeren, de hoofdzaak is duidelijk. Na zijn eersten stap zien wij den beschuldigde steeds dieper zinken in het drijfzand van hartstocht en geweld. Uit de groote hoeveelheid feiten, verzoek ik U Uw aandacht te vestigen op drie punten, welke op zich zelf een zware beschuldiging inhouden. Ten eerste: het gebeurde te Fort Enterprise — dat lieve kleine Eden van het hooge noorden, waar de adder zich helaas wist in te dringen! De moeilijkheden begonnen juist met de aankomst van Ambrose Doane. Ten tweede: bij elke volgende geweldpleging was hij de leidende figuur. Ten derde: alle moeilijkheden hielden op bij zijn arrestatie.

„Laat ons een blik werpen op zijn eerste daad van wetteloosheid, de inbezitneming van den molen der Maatschappij. De beschuldigde bekend, dat hij den molen met geweld opengebroken heeft, blijkbaar in de hoop, dat hij, door de kleinere overtredingen te bekennen, U kan bewegen hem te gelooven als hij de grotere ontkent. Dit is een zeer gebruikelijke list van misdadigers.

„Hij maalde zijn graan en vervoerde het naar de Indianen en zij sloegen het op in een ledigen shack aan den overkant der rivier. Dit wordt door beide partijen bevestigd. Den volgenden nacht gedurende een barbaarschen dans van de Kakisa's, welke de beschuldigde als gast, als een geëerde gast, bijwoonde, werd er brand geroepen. Naar het tooneel van den brand loopende, zagen ze dat de shack in vlammen stond. De shack met zijn inhoud werd geheel vernield.

„Mijne Heeren, dit is een der mysteriën van de zaak. Geen der getuigen kan verklaren wie dien brand aanstak. Het plotselinge en de hevigheid van den brand sluiten de mogelijkheid uit, dat hij door een toeval ontstond. Hij werd aangestoken, maar wie heeft het gedaan? Was het iemand, verbonden aan de Maatschappij? Neen. Ze hadden voor duizenden dollars waarde aan den overkant; ze waren slechts een handvol mannen tegenover drie honderd Indianen. Het is ondenkbaar! Deed dan een der Indianen het? Waarom zouden zij het doen? Het was hun maal, zij hadden er een ontvangstbewijs voor gegeven. Heeft dan Ambrose Doane het gedaan of heeft hij het laten doen? Laat ons zijn motieven nagaan. Bedenk, dat hij een handelaar was. Nu de vermeerstering van de eerste partij hem zoo gemakkelijk was gevallen, wilde hij wellicht hun nog een partij verkoopen. De eenvoudige Indianen zouden natuurlijk overtuigd zijn, dat de brandstichter van over de rivier kwam —”

De Heer Denholm stond op. „Ik protesteer,” zeide hij. „Mijn geleerde vriend heeft niet het recht zulke gevolgtrekkingen tegenover de jury te maken. Er is geen enkele getuige —”

De Heer Pascoe zag zijn jongen opponent glimlachend aan. „De verdediger ziet het feit over het hoofd,” zeide hij, „dat ik heb verklaard slechts veronderstellingen te zullen uitspreken.”

„Verslagen,” mompelde de rechter.

De Heer Pascoe hervatte: „Van wat er volgde worden verschillende voorstellingen gegeven. De beschuldigde zegt, dat hij de Indianen toesprak en trachtte te verhinderen, dat ze de rivier overstaken. Simon Grampierre bevestigt dit, doch we moeten niet vergeten, dat Grampierre bekend heeft medeplichtig te zijn aan de vermeestering van den graanmolen. Mogelijk spreekt hij echter de waarheid. Grampierre was niet steeds bij Doane. Het is zeer wel mogelijk, dat de beschuldigde een zekeren indruk bij Grampierre heeft willen wekken en daartoe in zijn bijzijn de Indianen toegesproken heeft. De Indianen verstonden natuurlijk geen Engelsch.

„Watusk zegt, dat hij gedurende den brand met den beschuldigde gesproken heeft, doch de verwarring was zoo groot, dat hij zich niet kan herinneren wat er gesproken is. Dat is zeer verklaarbaar. Myengeen, Tatatecha en de andere Indianen verklaren, dat de beschuldigde hen toesprak en dat zij uit zijn gebaren opmaakten, dat hij hen aanspoorde de rivier over te steken en zich te wreken. Allen zeggen, dat zij van hem Gaviller's naam het eerst hoorden. Ik ben van meening, dat we niet verder behoeven te zoeken.

„Hoe het zij, de beschuldigde leidde de bende naar den oever, waar zijn boot lag en zij namen plaats in zijn boot. Hij zegt, dat hij trachtte hen er uit te houden, doch hij ontkent niet met hen overgestoken te zijn. Is het wel waarschijnlijk, dat ze hem als passagier zouden medenemen, als hij hen krachtigen weerstand geboden had?

„Ik zal slechts kortelijk gewag maken van wat dien nacht in Gaviller's huis plaats greep. Het was een vreeselijke nacht voor het kleine troepje verdedigers. We hebben geen getuige van den lafhartigen aanval van den beschuldigde op den Heer Gaviller. Om lofwaardige redenen heeft de Heer Strange geweigerd tegen hem te getuigen. De Heer Strange stelt zich op het standpunt, dat, nu hij wegens gebrek aan een ander als tolk heeft moeten fungeeren, het hem niet betaamt te getuigen. In het licht van de onbeschaamde beschuldiging van den Heer Strange door den beschuldigde, is het gedrag van den eerste inderdaad edelmoedig. De beschuldiging, dat Strange poogde zijn meester te vermoorden, is eenvoudig belachelijk. Negenentwintig jaren van trouwen dienst stempelen het tot een leugen.

„De verdediging heeft er nadruk op gelegd, dat de beschuldigde geen aanleiding had om den Heer Gaviller te vermoorden. Mijne Heeren, hij had hetzelfde motief, dat elken moord in de geschiedenis heeft geïnspireerd — haat! Er is overvloed van bewijsmateriaal voor den haat, dien de beschuldigde den Heer Gaviller toedroeg. Gaviller was zijn concurrent, zijn rijke en succesvolle concurrent. Gaviller was het hoofd en de vertegenwoordiger van de macht, die zijn wil weerstond. Ik herhaal, het zijn haat en de gelegenheid, die een moord veroorzaken. De Heer Gaviller lag ziek en weerloos neder. Hoe eenvoudig was het naar boven te sluipen en te voltooien wat de kogel van dien anderen lafaard begonnen was. En hoe onmogelijk zou het te bewijzen zijn, dat het een moord was. De levenskracht van den Heer Gaviller was zoo gering dien nacht, dat de dokter verklaart, dat hij er niets verdachts in gezien zou hebben, indien hij hem den volgenden morgen dood gevonden had.

„Toen men Doane in het huis arresteerde, bleek het in zijn bezit zijnd geweer uit het magazijn van de Maatschappij gestolen te zijn. Ik verzoek U dit in het oog te houden. Bij het aanbreken van den dag kwamen de Indianen Doane als hun leider opeischen. Ze dreigden het huis in brand te zullen steken, indien hij niet overgegeven werd. Zij verwelkomden hem met buitensporige betuigingen van vreugde. Dit is positieve getuigenis, Mijne Heeren. De in het huis achtergeblevenen zagen, dat de beschuldigde bevel gaf de dooden weg te dragen en dat het bevel opgevolgd werd. Deze kleine feiten zijn van veel beteekenis.

„Watusk's getuigenis vormt den volgenden schakel. Ik zal geen poging doen dezen ongelukkige te rechtvaardigen, Mijne Heeren. Hij toont berouw en doet een beroep op de clementie van het hof. Watusk verklaart, dat de Indianen, toen zij over de rivier terug waren, berouw hadden over hetgeen ze gedaan hadden, en bestraffing vreesden. Watusk spoorde hen aan het gestolene terug te brengen. Hij had niet deelgenomen aan de plundering van het magazijn. Doch Ambrose Doane wilde er niets van weten. Hij overreedde Watusk bevel te geven het kamp op te breken en naar de Kakisa-rivier te vluchten. Doane beloofde den verbijsterden Indiaan, dat hij voor de schuldigen zou zorgen als de politie kwam.

„Doane's bewering, dat hij als gevangene onder de Kakisa's was, wordt door niets bevestigd. Watusk en vijf andere Indianen hebben gezworen, dat hij niet alleen vrij was te gaan en te komen wanneer hij wilde, doch dat hij al hun bewegingen leidde. En dan dat verhaal van den beschuldigde omtrent het Indianenmeisje! Een treffende geschiedenis, Mijne Heeren.” De Heer Pascoe zweeg eenige oogenblikken en lachte behagelijk. „Het onderwerp is bijna een onzer populaire romanschrijvers waardig! Niet zeer origineel echter, waar de schoone Indianen-maagd bezwijkt voor de charmes van den bleekwangigen beschuldigde, hem woorden toefluistert door een reet in den wand van zijn gevangenis en hem een mes toesmokkelt om hem in staat te stellen uit te breken. Niet zeer origineel, herhaal ik. Zou hij het ergens gelezen kunnen hebben en het verhaal hier en daar ten eigen gerieve veranderd kunnen hebben? Onze romanheld heeft echter, in zijn verlangen om artistiek te schijnen, overdreven, n. l. met zijn bewering dat Nesis — zoo noemde hij haar als ik het wel heb — de vierde vrouw van Watusk was. Waarom de vierde? vraagt men zich af. U hebt Lona hooren getuigen, dat zij Watusk's eenige vrouw was. Zij zal het wel weten. Ik geloof, dat ik hieraan niets meer behoef toe te voegen!

(Wordt vervolgd.)

KERKZEGEL VAN ST. KRUIS.

Het kerkzegel van het nabij Aardenburg in Zeeland gelegen dorp Sint Kruis bestaat uit een roos met een hart er op en een kruis er boven, terwijl boven dit kruis nog in Hebreeuwsche letters de naam Jahvé, d. i. God, staat en er als randschrift om prijken de woorden:

Eens christens hart op roosen gaet
Als 't midden in het kruise staet.

Eigenaardig is het, dat er een treffende overeenkomst bestaat tusschen dit kerkzegel van ons Zeeuwsch dorpje en het wapen van den Hervormer Maarten Luther, zijnde een witte roos in een blauw veld, welke beladen is met een rood hart, hetwelk beled is met een zwart kruis. De gouden cyclamor of ring, welke het geheel omsluit, dient wellicht niet zoozeer als wapenfiguur dan wel als omranding opgevat te worden.

In antwoord op een vraag van den Nürnberger stadsschrijver Lazarus Spengler — aan wien waarschijnlijk door Keurvorst Johann Friedrich opgedragen was voor Luther een zegelring met wapen te doen vervaardigen — of het ontwerp des Hervormers goedkeuring wegdroeg, gaf deze, in een brief uit Coburg van 8 Juli 1530, de hier volgende verklaring.

Een zwart kruis op een hart in zijn natuurlijke kleur wijst er op dat een mensch gerechtvaardigd wordt uit het geloof in den Gekruiste. Dat het hart in een witte roos staat, duidt aan, dat het geloof vreugde, troost en vrede geeft. Hierbij zij opgemerkt dat het wit de kleur der geesten en der engelen is, terwijl het blauw van het veld, waarin de roos staat, beteekent dat die vreugde voorsmaak van de hemelsche zaligheid is en de gouden ring er op wijst dat deze zonder einde, eeuwig is.

Bij dit wapen vervaardigde Luther het boven vermelde distichon:

Des Christens Herz auf Rosen geht
Obs mitten untern Creuze steht.

F. W. DRIJVER.



HET KERKJE VAN ST. KRUIS NABIJ AARDENBURG.